

Skolambassadörer för EU

Utvärdering av utbildningen för lärare och skolledare
för ett stärkt EU-perspektiv i skolundervisningen

Skolambassadörer för EU

Utvärdering av utbildningen för lärare och skolledare
för ett stärkt EU-perspektiv i skolundervisningen

Skolambassadörer för EU

Utvärdering av utbildningen för lärare och skollära
för ett stärkt EU-perspektiv i skolundervisningen

UHR:s rapportserie 2020:3, Universitets- och högskolerådet, mars 2020

Kontaktperson: Madelen Charyszak

Omslagsbild: Erik Lundback

ISBN 978-91-7561-074-0

För mer information om myndigheten och våra publikationer, se **www.uhr.se**.

Innehåll

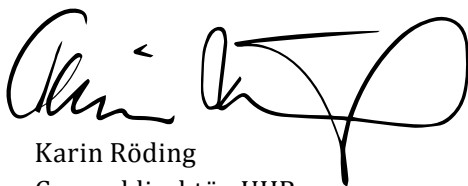
Förord	5
Sammanfattning	6
Summary	7
Inledning	8
Syfte och frågeställningar	9
Metod	9
Tidigare utvärderingar	10
Bakgrund	12
EU-undervisningen i skolan	12
Utbildningsinsatser för lärare och skolledare	14
Antal utbildade skolambassadörer och skolledare 2010–2018	14
Innehåll i utbildningen för lärare och skolledare	15
Resultat	17
Främst samhällskunskapslärare på högskoleförberedande program	17
Geografisk spridning bland utbildade skolambassadörer	19
Intresse för internationalisering och EU är drivkrafter	19
Många är fortfarande aktiva några år efter utbildningen	21
Skolambassadörerna upplever att EU-undervisning har stärkts	21
Det kollegiala lärandet i EU-undervisningen kan utvecklas ytterligare	27
Vilka faktorer kan påverka förutom utbildningen?	30
Utvecklingsbehov	35
Avslutande diskussion och reflektioner	38
EU-undervisningen stärks främst i den egna undervisningen	38
Utbildningsinsatserna gynnar elever på högskoleförberedande program	39
Geografisk spridning och möjligheter till nära samarbete	40
Utvecklingspotential för utbildningen och skolambassadörsrollen	41
Referenslista	43
Bilaga 1: Enkätfrågor till skolambassadörer	44
Bilaga 2: Samtals-/intervjuguide skolambassadörer	53
Bilaga 3: Enkätfrågor till skolledare	55

Förord

Regeringens långsiktiga målsättning är att medborgarnas möjligheter att vara delaktiga och ha insyn i beslut som fattas på EU-nivå ska vara lika god som när det gäller den kommunala, regionala och nationella nivån. För att nå denna långsiktiga målsättning behöver kunskapen om hur EU fungerar bli bättre i samhället. En central målgrupp för utbildningsinsatserna är skolan, där både skolledare och lärare har viktiga roller i att öka kunskapen om det europeiska samarbetet.

Universitets- och högskolerådet (UHR) har regeringens uppdrag att, tillsammans med EU-kommissionen och Europaparlamentet, utbilda lärare och skolledare om EU. Detta görs genom utbildningen "Skolambassadör för EU" som sedan 2010 utbildat dryga 250 lärare och 190 skolledare. Under 2019 har UHR genomfört en utvärdering i syfte att beskriva effekter och få ett underlag för att vidareutveckla utbildningen. I den här rapporten presenteras resultaten.

UHR anser att både myndighetens utbildning "Skolambassadör för EU" och skolledare kan skapa ännu bättre förutsättningar för kollegialt lärande kring EU-undervisning i svensk skola. UHR kommer därför att använda rapportens resultat och slutsatser för att i ännu högre grad främja denna utveckling. Genom ökad kunskap om skolambassadörers förutsättningar och utmaningar ger rapporten även ett underlag för skolsektorn att vidareutveckla sitt arbete med att stärka EU-perspektivet i skolundervisningen. UHR:s förhoppning är även att rapporten ska inspirera fler skolor att delta i utbildningen så att elever med olika bakgrund och studieinriktning ska få möjlighet till ökad EU-kunskap.

Karin Röding
Generaldirektör, UHR

Sammanfattning

Universitets- och högskolerådet, UHR, har i uppdrag att arrangera utbildningar för lärare och skolledare i syfte att stärka EU-perspektivet i undervisningen. Utbildningen genomförs i samarbete med Europaparlamentets förbindelsekontor i Sverige och Europeiska kommissionens representation i Sverige. Deltagarna ska efter avslutad utbildning bidra till ökad kompetens om EU bland kollegor. Utbildningsinsatser ska särskilt riktas till kommuner som tidigare inte har deltagit i utbildningstillfällen. Utbildningen "Skolambassadör för EU" har funnits sedan 2010 och drygt 250 lärare och drygt 190 skolledare har sedan dess gått utbildningen.

UHR har genomfört denna utvärdering för att undersöka om utbildningen ger förväntade resultat. De centrala frågeställningarna för utvärderingen är i vilken utsträckning utbildningen bidrar till stärkt EU-undervisning och om skolambassadörerna bidrar till ökad kunskap om EU bland kollegor. Därutöver ämnar utvärderingen även kartlägga vilka ämneslärare som utbildats till skolambassadör och var de är verksamma. Utvärderingen har genomförts i syfte att identifiera eventuella utvecklingsbehov eller möjligheter för den fortsatta verksamhetsplaneringen. Utvärderingen baseras på enkäter till de lärare och skolledare som deltagit i utbildningen. Även fördjupade intervjuer med slumpmässigt utvalda lärare som utbildats till skolambassadörer har genomförts.

Enkätsvaren visar att deltagande lärare upplever att utbildningen bidrar till stärkt EU-undervisning i det egna klassrummet. Utbildningen och rollen som skolambassadör upplevs även ha positiva effekter på hela skolans EU-undervisning och då främst genom arrangemang av aktiviteter på skolan som sätter EU i fokus. Resultaten visar också att deltagande skolor i mycket hög utsträckning söker finansiering genom UHR:s övriga program, som exempelvis Erasmus+. Skolambassadörer skulle dock i högre grad vilja samarbeta med kollegor och hjälpa dem integrera EU i undervisningen. Ett hinder som framkommer är att skolledare inte skapar tillräckliga strukturer för skolambassadörerna att verka inom på skolan och gentemot kollegor. Ett annat hinder är att det är svårt att engagera kollegor i frågan.

Utvärderingen visar också att det är lärarna själva som är drivande till att gå utbildningen och att det främst baseras på ett personligt intresse. Skolans styrdokument och dess krav på att skolledare och lärare ska bidra till att elever får kunskaper om EU och utvecklar medborgerliga kompetenser, är en mindre framträdande anledning till att söka utbildningen. För att skapa större effekter på skolorna skulle utbildningen tydligare kunna kopplas till skolans demokratiuppdrag. Detta kan även bidra till att göra det en angelägenhet för hela skolan och för skolhuvudmannen. Utbildningsinsatserna skulle även kunna fokusera på former för kollegialt lärande eller andra metoder som inspirerar och vägleder skolambassadörerna i sitt samarbete med kollegor på skolan.

Summary

The Swedish Council for Higher Education, UHR, has the task of arranging training for teachers and school leaders with the aim of enhancing the EU perspective in teaching. The training is offered in cooperation with the European Parliament's Liaison Office in Sweden and the European Commission's representation in Sweden and, on completing the training, participants shall help raise the level of their colleagues' knowledge about the EU. There should be a particular focus on municipalities that have not previously participated in the training. The training "School Ambassadors for EU" was established in 2010 and, since then, more than 250 teachers and 190 school leaders have participated.

UHR has conducted this evaluation to investigate whether the training has delivered the predicted results. The main issues for the evaluation are the extent to which the training contributes to enhancing the teaching about EU, and whether the school ambassadors contribute to increasing their colleagues' level of knowledge about the EU. In addition, the evaluation also aims to map which secondary school teachers have been trained as school ambassadors and where they work. The evaluation has been conducted to identify any needs for development or opportunities in the continued planning of activities. It is based on questionnaires sent to the teachers and school leaders who participated in the training and in-depth interviews have been carried out with randomly selected teachers who trained as school ambassadors.

The responses to the questionnaire show that participating teachers feel the training helps enhance teaching about the EU in their classrooms. The training and the role of school ambassador is also perceived as having positive effects on teaching about the EU at the entire school, primarily through the organisation of school activities that focus on the EU. The results also show that participating schools are very likely to apply for funding through other programmes at UHR, such as Erasmus+. However, school ambassadors would like to have more cooperation with colleagues and help them integrate knowledge of the EU in their teaching. One apparent barrier is that school leaders do not create adequate structures through which school ambassadors can work in the school and with their colleagues. Another barrier is that it is difficult to make colleagues enthusiastic about the issues.

The evaluation also shows that it is the teachers themselves who push to participate in the training, which is primarily based on personal interest. Governing documents for education, with the requirement that teachers and school leaders contribute to the development of pupils' civic skills and knowledge about the EU, is a less salient reason for applying. To have a greater effect in schools, the training could be more clearly linked to their task of promoting democracy. This may also help make it a concern for the entire school and the education provider. The training could also focus on forms for collegial learning or other methods for inspiring and guiding school ambassadors in their work with colleagues.

Inledning

Sedan 2010 arrangerar Universitets- och högskolerådet, UHR, i samarbete med Europaparlamentets förbindelsekontor i Sverige och Europeiska kommissionens representation i Sverige utbildningen "Skolambassadör för EU". Under åren 2010–2018 har drygt 250 lärare genomgått utbildningen och många av dem är idag, i olika utsträckning, verksamma som skolambassadörer.

Bakgrunden till uppdraget är det avtal om förvaltningspartnerskap svenska regeringen tecknade med EU-kommissionen 2009. Förvaltningspartnerskapet syftade till att öka kunskapen om och engagemanget för EU-frågor och avsåg att skapa synergier mellan medlemsstaternas och EU-kommissionens åtgärder samt samordna informations- och kommunikationsinsatserna. Samarbetet skulle anpassas till lokala förhållanden och finna kopplingar mellan medlemsstatens politik och EU:s kommunikationsprioriteringar. Det var dåvarande Internationella Programkontoret (IPK) som fick i uppdrag att ansvara för att genomföra insatserna. I Sverige bestämde man sig för att satsa på skolan och lärare, vilket ledde till att utbildningen "Skolambassadör för EU" växte fram. Utbildningen riktar sig idag till lärare och skolledare i gymnasieskolan, både högskoleförberedande och yrkesförberedande program, och i grundskolans senare årskurser.

För att genomföra utbildningen tilldelas UHR anslag genom det årliga regleringsbrevet. I regleringsbrevet framkommer att målsättningen med utbildningen är att stärka EU-perspektivet i undervisningen och att deltagarna efter avslutad utbildning ska bidra till ökad kompetens om EU bland kollegor. Utbildningsinsatser ska även riktas till kommuner som tidigare inte har deltagit i utbildningstillfällen.

2014 beslutade regeringen att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att utreda möjligheterna att främja insyn, delaktighet och inflytande för aktörer i Sverige när det gäller frågor som beslutas inom EU. I uppdraget ingick att analysera kunskapsnivån i Sverige i frågor om EU och hur den påverkas av olika samhällsaktörer. I betänkandet som presenterades 2016 understryks den låga kunskaps- och intressenivån för EU-frågor i Sverige, särskilt hos unga.¹ Utbildningssystemet lyfts som en betydelsefull faktor för att påverka medborgares kunskapsnivå. Samtidigt konstateras att en stor andel av grundskole- och gymnasielärare fortfarande inte har tillräcklig kunskap om EU:s roll för att kunna införliva EU i undervisningen. I betänkandet föreslås en utökad satsning på EU-ambassadörsutbildningen. Sedan

1. SOU 2016:10 *EU på hemmaplan*

2018 har UHR fått en ökad budget för att genomföra utbildningsinsatser för lärare och skolledare.²

Syfte och frågeställningar

Syftet med den här utvärderingen är tvåfaldigt. Det ena är att presentera en nulägesanalys med en bedömning om och hur skolambassadörsutbildningen ger förväntade resultat i enlighet med målformuleringar i regleringsbrevet och syftesformuleringar i utbildningen. Det andra är att konstruktivt reflektera kring skolambassadörsrollen, utbildningen och utvecklingsmöjligheter.

De övergripande frågeställningarna är:

- I vilka ämnen och skolformer undervisar de lärare som har utbildats till skolambassadör och hur ser den geografiska spridningen och balansen mellan stad och landsbygd ut?
- I vilken utsträckning uppfattar deltagande lärare att utbildningsinsatsen och skolambassadörsrollen bidrar till stärkt EU-undervisning?
- Hur kan utbildningsinsatsen utvecklas för att ytterligare främja stärkt EU-undervisning?

Förhoppningen är att rapporten ska kunna användas som underlag för fortsatt planering och eventuell vidareutveckling av verksamheten. Programverksamheten har tidigare utvärderats 2012.

Rapporten vänder sig även till skolenheter med redan utbildade skolambassadörer samt till lärare och skolledare som ännu inte gått utbildningen men som genom rapporten kan få ökad kännedom.

Metod

Utvärderingen är en deskriptiv studie som baseras på kvantitativ och kvalitativ data, framtagen för detta syfte. UHR har genomfört två webbaserade enkäter samt ett antal intervjuer för att kunna analysera skolambassadörsutbildningens resultat och effekter samt målgruppens eventuella behov. All data som samlats in bygger på utbildade skolambassadörers och skolledares bedömningar och tolkningar. Den geografiska spridningen bland utbildade skolambassadörer bygger på registerdata men ytterligare kartläggningar av de lärarprofiler som deltagit i utbildningen går inte att basera på registerdata. Information om utbildningsämnen går inte att få fram från deltagarnas ansökningar och det har heller inte gjorts några årliga sammanställningar av vilka som har utbildats mer än namn på deltagande lärare och skola.

Enkäten som genomfördes bland de som utbildats till skolambassadör för EU åren 2010–2018 innehöll totalt 44 frågor. Den syftade till att ge en bild av vilka ämnen lärarna som utbildats undervisar i och var de är verksamma,

2. Åren 2013–2014 avsattes 100 000 kr årligen för UHR:s informationsinsatser om EU-samarbetet för lärare och skolledare. För år 2015 avsattes 200 000 kronor. Åren 2016–2017 avsattes årligen 350 000 kronor. Åren 2018–2019 avsattes årligen 2 000 000 kronor.

hur de uppfattade utbildningen och vilka resultat de tror att de i sin skolambassadörsroll bidrar till. Enkäten bestod i huvudsak av flervalsfrågor men för att få en fördjupad bild av deltagarnas erfarenheter och åsikter om utbildningen hade en del frågor fritextsvar som alternativ.

Enkäten skickades ut via mejl till 212 utbildade skolambassadörer som fortfarande är yrkesverksamma och följdes av två påminnelsemejl. Enkäten besvarades av 119 personer vilket innebär en svarsfrekvens på 56 procent.

Även om en majoritet har svarat på enkäten finns begränsningar i resultatens generaliserbarhet till utbildade skolambassadörer i stort. Det är möjligt att en del av de som har valt att inte svara på enkäten inte anser sig vara aktiva i sin roll som skolambassadör och därför inte är angelägna om att svara på frågor om den.

För att få en djupare förståelse för verksamheten och enkätsvaren genomfördes även ett antal intervjuer bland skolambassadörer som utbildades 2017. För att välja ut vilka som skulle intervjuas användes ett stratifierat slumpmässigt urval. De som utbildades till skolambassadör för EU under 2017 delades in i fyra olika grupper baserat på om de undervisar på högstadiet eller på gymnasiet och baserat på kön. Därefter valdes slumpmässigt fyra personer ur varje grupp. Av de 16 som bjöds in till intervju tackade sex ja.³ Intervjuerna genomfördes med hjälp av Skype eller telefon och tog cirka 30 minuter. En samtalsguide hade tagits fram inför intervjun.

Den andra enkäten riktades till skolledare som deltagit i utbildningen åren 2017 och 2018. Frågorna syftade till att ge en bild av skolledarnas syn på skolambassadörsrollen, vilka möjligheter de har att stötta skolambassadörerna i sin roll och vilket stöd de i sin tur får från skolhuvudmannen. Enkäten skickades ut via mejl till 70 skolledare och besvarades av 34 vilket ger en svarsfrekvens på 49 procent. I skolledarenkäten är andelen respondenter som arbetar på friskolor större än bland dem som besvarat skolambassadörsenkäten.

Tidigare utvärderingar

Skolambassadörverksamheten har tidigare utvärderats 2012. Då gjordes dels en utvärdering av utbildningen "Skolambassadör för EU"⁴ samt en utvärdering av det fyraåriga förvaltningspartnerskapet mellan Sveriges regering, EU-kommissionen och Europaparlamentet.⁵ I undersökningen svarade de utbildade skolambassadörerna att de hade svårt att ägna uppdraget tillräckligt med tid och att det ibland är svårt att engagera lärarkollegorna. Både skolambassadörer och skolledare ansåg att arbetet med att integrera EU i undervisningen tydligt måste stödjas och prioriteras av skolledningen för att det ska få genomslag.

Även utbildningarna "Lär mer om EU" som genomfördes under 2009 och 2010 för cirka 1400 samhällskunskapslärare ingår i den nämnda utvärde-

3. Fyra undervisade på gymnasiet och två på högstadiet, två av dem var kvinnor och fyra var män. De som tackade nej till intervju angav främst tidsbrist som skäl.

4. Jan Hylén, *Utvärdering av skolambassadörer för EU, Slutrapport 2012*

5. Ernst & Young, *Utvärdering Partnerskap mellan Sveriges regering, EU-kommissionen och Europaparlamentet, 2012.*

ringen av förvaltningspartnerskapet. Den visar på vikten av kompetensutveckling för att lärare ska kunna förändra sin egen undervisning. 61 procent av lärarna som deltagit i dessa kompetensutvecklingsinsatser anser att de har förändrat sin undervisning och att utbildningen har varit betydelsefull i detta.

Utbildningsinsatserna har årligen utvärderats i form av enkäter till deltagarna. Dessa visar på att deltagarna är mycket nöjda med den utbildning de deltagit i.

Bakgrund

För att sätta utvärderingen och dess resultat i ett sammanhang ges i denna del en närmare beskrivning av EU-undervisningen i skolan och den utveckling som skett under åren. Bakgrunden till och innehållet i utbildningen "Skolambassadör för EU" beskrivs liksom hur många som deltagit i utbildningen mellan åren 2010–2018.

EU-undervisningen i skolan

I betänkandet EU på hemmaplan framkommer att svenskars EU-kunskaper generellt är låga.⁶ Det framkommer också att allmänhetens intresse för och kunskap om EU delvis är åldersrelaterad men också skiljer sig beroende på var man bor. Intresset för EU visar sig nämligen vara lägre i mindre orter än i storstäder. Att Sverige är medlem i EU betyder både att Sverige direkt påverkar de beslut som fattas på EU-nivå och påverkas av dem. EU utgör tillsammans med den kommunala, regionala och nationella nivån, en av beslutsnivåerna i Sverige. Dock upplever många medborgare att de har sämre möjligheter att påverka beslut som fattas på EU-nivå jämfört med den lokala, regionala och nationella nivån. I betänkandet föreslås flera åtgärder för att höja kunskapen, främja insyn och delaktighet samt förbättra informationstillgången i EU-relaterade frågor. Utbildningssystemet, tillsammans med media och den politiska debatten, identifieras som faktorer som har särskild stor betydelse när det gäller att påverka kunskapsnivån hos medborgarna. Samtidigt bedöms en stor andel av grundskole- och gymnasielärare inte ha tillräcklig kunskap om EU:s roll för att kunna införliva EU i undervisningen. I betänkande identifierades skolans utmaningar som svaga styrdokument och kunskapsbrist hos lärarna. Detta leder till ojämn undervisning med stora skillnader mellan skolor och klasser. Det leder även till att undervisningen om EU ofta begränsas till att lära ut om EU:s institutioner och inte i tillräckligt hög grad är utformad för att bidra till politiskt deltagande i EU-relaterade frågor.

Att undervisa om EU är till viss del alla lärares uppdrag. Läraren har två uppdrag att implementera i den svenska skolan; kunskapsuppdraget och demokratiuppdraget. För kunskapsuppdraget har läraren kursplaner och betygskriterier med tolkningar och förtydliganden till hjälp. För demokratiuppdraget är läroplanen med formuleringar om demokrati och inflytande vägledande.

När det gäller kursplaner har reformer under de senaste tio åren gett EU en tydligare plats i undervisningen. Hösten 2007 publicerade Skolverket en rapport om undervisningen om EU i svenska gymnasieskolor.⁷ Rapporten,

6. SOU 2016:10 *EU på hemmaplan*

7. Skolverket, *EU-undervisningen i gymnasieskolan*, Rapport 308, 2007.

som i huvudsak byggde på en enkätundersökning genomförd av SCB, var en redovisning av ett regeringsuppdrag. Den visade bland annat att EU-undervisningens omfattning och inriktning skilde sig åt beroende på gymnasieprogram. Eleverna på högskoleförberedande program fick i genomsnitt mer undervisning om EU än de på yrkesförberedande program. Det framkom även att EU-undervisningen ofta fokuserade på EU:s historia, institutioner och beslutsfattande när eleverna istället vill fördjupa sig mer i hur EU påverkar konkreta frågor om till exempel miljö och asylpolitik. Dessutom uppfattades inte EU-undervisningen som obligatorisk.⁸ En följd av undersökningen blev att målen i kursplanen för kursen samhällskunskap A reviderades och förtydligades under 2008.

Ytterligare förtydliganden skedde under 2011 då centrala delar av ett större reformpaket på skolområdet sjösattes. De största förändringarna skedde i kursplanerna där ämnets syfte och centrala innehåll togs fram. För EU-undervisningen i skolan bör detta ha varit viktigt. EU blev nu en del av det centrala innehållet, och därmed obligatoriskt, i såväl årskurs nio som i grundkursen i samhällskunskap för gymnasiet. Vidare är EU, till skillnad från i den tidigare kursplanen, framskrivet som en del av Sveriges styrelse-skick.⁹ Det betyder att man i undervisningen ska tydliggöra att Sveriges och EU:s politiska system är sammanflätade. Undervisningen ska också tydligare koppla EU till politiska frågor och till individens möjligheter att påverka.

Till skillnad från grundskolans läroplan är EU även framskrivet i gymnasieskolans läroplan och ska enligt den finnas med i undervisningen i olika ämnen. I gymnasieskolans läroplan står det:

*"Ett internationellt perspektiv är viktigt för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang och för att skapa internationell solidaritet. Undervisningen i olika ämnen ska ge eleverna kunskaper om Europeiska unionen och dess betydelse för Sverige samt förbereda eleverna för ett samhälle med allt tätare kontakter över nations- och kulturgränser. Det internationella perspektivet ska också bidra till att utveckla elevernas förståelse för den kulturella mångfalden inom landet."*¹⁰

När det gäller skolans demokratiuppdrag har samhällskunskapsämnet i flera hänseenden en särställning för att förmedla och förankra demokratiska kunskaper och färdigheter hos eleverna. Dock har skolan även ett övergripande demokratiuppdrag som ska genomsyra hela skolans verksamhet och ingå i flera ämnen. Skolorna ska enligt skollag och läroplan bidra till att eleverna under sin skoltid och med stigande ålder tillägnar sig sådan medborgerlig kompetens som behövs för att som vuxna kunna leva, verka och utöva ett aktivt medborgarskap i ett demokratiskt samhälle. Sammanfattningsvis kan skolans demokratiska uppdrag utifrån läroplanens inledande kapitel kopplas till tre olika aspekter — grundläggande demokratiska värderingar

8. EU-upplysningen, *Din guide till EU-undervisning*, 2011.

9. Skolverket, *Skolreformer i praktiken*, Rapport 418, 2015.

10. Ur läroplanen för gymnasieskolan (gymnasieskolans uppdrag).

(exempelvis jämställdhet och solidaritet), medborgerliga förmågor (exempelvis kritisk reflektion, kommunikation, konflikthantering och demokratiskt beslutsfattande) och teoretiska kunskaper om politik och samhälle.

Sammantaget visar detta att såväl skolhuvudman och skolläda-re som lärare har ansvar för både att se till att elever får kunskaper och att bidra till regeringens långsiktiga målsättning om att medborgarnas möjligheter att ha insyn i och vara delaktiga i beslut som fattas på EU-nivå ska vara lika god som när det gäller den kommunala, regionala och nationella nivån.¹¹

Utbildningsinsatser för lärare och skolläda-re

Genom åren har en rad olika utbildningsinsatser genomförts för att stärka EU-undervisningen i skolan. Under 2009 och 2010 genomfördes informations- och kompetensutvecklingsinsatser riktade främst till lärare i samhällskunskap A på gymnasiet. Ungefär 1500 lärare deltog i endagsutbildningar dessa år i syfte att öka sina kunskaper om EU.¹²

Utbildningen "Skolambassadör för EU" är den mest omfattande satsningen. Projektet har pågått sedan 2009 inom ramen för ett partnerskap mellan EU-kommissionen, Europaparlamentet och regeringen. Sedan 2014 samarbetar parterna inom ett så kallat strategiskt partnerskap som inte innefattar centrala medel från EU-kommissionen. UHR ansvarar för genomförandet.

2010 utbildades de första så kallade skolambassadörerna för EU. I och med detta breddades också målgruppen till andra ämneslärare. Syftet var att engagera lärare som skulle kunna bedriva förändringsprocesser på skolan för att öka kunskapen om och intresset för EU, samt för att öka kunskapen om möjligheter att ta del av EU:s utbildningsprogram. För att skapa bestående effekter och stödstrukturer för utbildade skolambassadörer engagerades även skolläda-re i utbildningssatsningen från och med 2011.

Antal utbildade skolambassadörer och skolläda-re 2010–2018

Utbildningen vänder sig till lärare i gymnasieskolan, både högskoleförberedande och yrkesförberedande program, och i grundskolans senare årskurser. Även om utbildningen specifikt vänder sig till lärare är en stark förankring hos skolläda-ren viktig. Därför erbjuds även skolläda-ren en utbildning i form av studieresa till Bryssel och utbildningsdag i Stockholm.

2010–2018 har totalt 252 lärare och 193 skolläda-re genomgått utbildningen. Platserna till utbildningen fylls årligen men konkurrensen betecknas inte som hög.

Av de 252 skolambassadörer som utbildades åren 2010–2018 är 212 fortfarande yrkesverksamma.

11. Regeringskansliet, *Satsningar för stärkt kunskap*, 2017.

12. Ernst & Young, *Utvärdering Partnerskap mellan Sveriges regering, EU-kommissionen och Europaparlamentet*, 2012.

Tabell 1: Antal lärare och skolledare som deltagit i utbildningen mellan åren 2010–2018

År	Antal utbildade skolambassadörer	Antal skolledare som deltagit i utbildning	Antal deltagare på nätverksträff
2010	25		
2011	46	72	
2012	46	25	
2013			80
2014	25		70
2015			71
2016	27	23	91
2017	29	27	108
2018	54	46	146
Totalt	252	193	566

För åren 2013–2015 hade Universitets- och högskolerådet i uppdrag att underhålla de skolambassadörsnätverk som bildats under åren 2010–2012. Nätverksträffar anordnades för tidigare utbildade skolambassadörer men under åren 2013 och 2015 utbildades inga nya.

Innehåll i utbildningen för lärare och skolledare

Skolambassadörsutbildningen har genom åren haft i stort sett samma upplägg även om den inledningsvis innefattade betydligt fler och längre moment som av budgetskäl skurits bort efter hand. Genom kontinuerliga utvärderingar i samband med utbildningsinsatserna har också mindre justeringar gjorts i utbildningarnas upplägg och innehåll.

Utbildningen för lärare omfattar sju dagar fördelade på två tillfällen. Fem utbildningsdagar förläggs i Bryssel under våren och ytterligare två dagar i Stockholm under hösten. För skolledare omfattar utbildningen tre dagar under våren som förläggs i Bryssel.

Under studieresan till Bryssel anordnas studiebesök på EU:s institutioner, den svenska EU-representationen, Sveriges kommuner och regioner, SKR, och eventuellt andra organisationer. Genom att träffa folkvalda ledamöter i Europaparlamentet och anställda på institutionerna är tanken att bidra till kunskap om EU:s beslutsfattande process, hur de beslut som fattas på EU-nivå påverkar svenska medborgare och hur svenska medborgare själva kan vara med och påverka.

Utbildningen för lärare innehåller fler studiebesök och mer fördjupning än den utbildning som skolledarna går. Ett viktigt inslag i utbildningen är den workshop där lärarna får diskutera skolambassadörsrollen och de respektive handlingsplaner eller aktivitetsplaner som varje skolambassadör färdigställer.¹³ Dessa ska omfatta en beskrivning av hur arbetet som skolambassadör på skolan ska gå till under kommande läsår och vilka mål och aktiviteter som kopplas till uppdraget. Andra inslag som förekommit under denna dag är exempelvis hur skolans EU-undervisning kan vara en del av det systematiska kvalitetsarbetet.

13. Under åren har både begreppen handlingsplan och aktivitetsplan använts i utbildningen. I rapporten används i fortsättningen enbart begreppet aktivitetsplan.

I samband med utbildningsdagarna som förläggs i Stockholm under hösten har under senare år även en nätverksträff för tidigare utbildade skolambassadörer anordnats. Under nätverksträffen ges aktuell information om frågor som beslutas på EU-nivå, samt om möjligheter till att söka bidrag för samarbets- eller utbytesprojekt som finansieras av EU eller annan finansiär, och hur detta kan bidra till skolutveckling. Ofta deltar även statsråd eller statssekreterare. Nätverksträffen är även ett tillfälle för skolambassadörerna att ta del av och inspireras av varandras arbete ute på skolorna.

Efter utbildningen kan deltagande lärare titulera sig skolambassadör för EU. Det är en titel som i sig inte förpliktar till något. Det finns inga prestationskrav kopplade till utbildningen och ingen obligatorisk återrapporering av genomförda aktiviteter eller initierade förändringsprocesser på skolorna. Det är också en personbunden titel. Det är alltså läraren och skolledaren som har genomgått en skolambassadörsutbildning och inte skolan.

Genom att studera annonseringen av utbildningen genom åren är det tydligt att skolambassadörernas främsta roll ska vara att verka som inspiratör med uppgift att stötta kollegor på skolan i arbetet med att undervisa om EU. En förhoppning som uttryckts i annonserna genom åren är även att utbildningen ska leda till skol- och verksamhetsutveckling på ett övergripande plan och att skolambassadören också kan ha en roll i att stötta skolhuvudmannen i att uppmärksamma och driva frågor som rör EU-samarbetet. Detta innefattar till exempel samarbete med andra skolor i kommunen eller i koncernen.

Skolledarens roll uttrycks i annonseringen av utbildningen som viktig för att stötta ambassadörerna i rollen och för att se till att planerade aktiviteter leder till verksamhetsutveckling och är kopplade till skolans egna behov.

Resultat

I denna del redovisas resultaten från de genomförda enkäterna och intervjuerna. Det som presenteras är i vilka ämnen och skolformer de lärare som har utbildats till skolambassadör undervisar, vilka resultat som kan skönjas när det gäller stärkt undervisning om EU och kollegialt lärande i frågan samt vilka utvecklingsbehov målgruppen uttrycker.

Främst samhällskunskapslärare på högskoleförberedande program

Det vanligaste undervisningsämnet bland de skolambassadörer som svarade på enkäten är samhällskunskap (64 procent) oftast i kombination med historia (43 procent), geografi (24 procent) eller religionskunskap (24 procent). 61 procent av respondenterna är kvinnor.

Tabell 2: I vilka ämnen undervisar du?

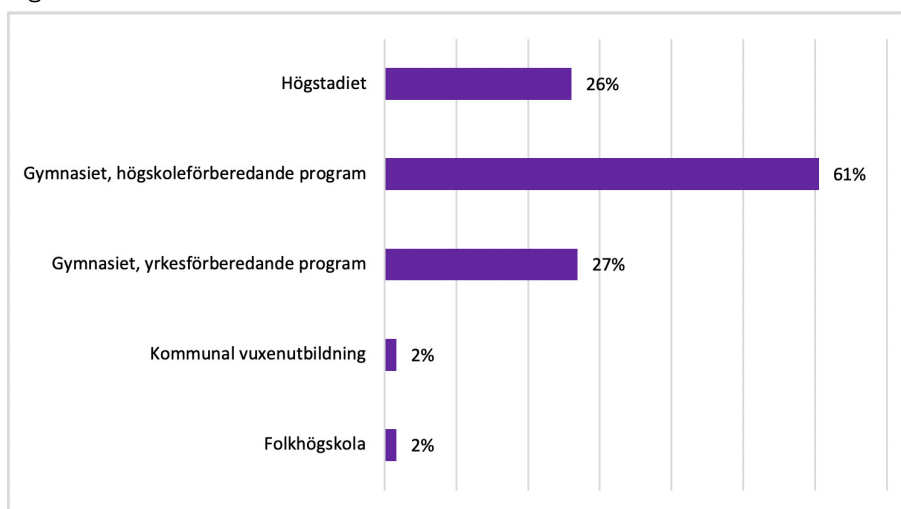
Undervisnings- ämne	2010	2011	2012	2014	2016	2017	2018	Minns inte vilket år	%
Biologi	0	1	0	0	0	0	0	0	1%
Engelska	1	4	1	1	0	1	5	2	13%
Estetiska ämnen	0	0	0	3	0	0	0	0	3%
Företagsekonomi	0	0	2	0	1	0	0	0	3%
Geografi	0	2	7	0	5	4	10	1	24%
Historia	2	3	7	3	6	10	16	4	43%
Idrott och hälsa	0	2	0	0	0	0	0	0	2%
Matematik	0	1	0	1	0	0	0	0	2%
Moderna språk	1	2	2	2	0	2	4	0	11%
Religionskunskap	0	1	6	3	4	3	11	1	24%
Samhällskunskap	4	8	10	6	9	11	23	5	64%
Svenska/ svenska som andraspråk	1	4	4	3	1	0	8	2	19%
Yrkesämne	0	1	0	1	0	3	1	0	5%
Annat ämne	1	5	1	1	2	3	6	0	16%

Möjligt att välja fler svarsalternativ. Svar från alla respondenter redovisas i tabellen (119 respondenter).

Trots att utbildningen är öppen för alla ämneslärare är det fortfarande främst samhällskunskapslärare som söker sig till den. Det är antagligen en naturlig följd av samhällskunskapslärares särställning när det gäller att undervisa både om EU och demokratifrågor, men beror kanske också på att övriga ämneslärare inte känner att utbildningen berör dem i lika stor utsträckning.

De respondenter som angett annat ämne undervisar oftast i sociologi, psykologi eller juridik.

Figur 1: I vilken skolform undervisar du?

Möjligt att välja fler svarsalternativ. Svar från alla respondenter redovisas i tabellen (119 respondenter).

Figur 1 visar att de allra flesta av de utbildade skolambassadörerna är verksamma på ett högskoleförberedande program på gymnasienivå (61 procent). En del av dem undervisar även på yrkesförberedande program, men då oftast i ett gymnasiegemensamt ämne.¹⁴ Endast ett fåtal av skolambassadörerna undervisar enbart på ett yrkesförberedande program (8 procent) och där i något av de programgemensamma ämnena.¹⁵ 26 procent är lärare på högstadiet.

De respondenter som är verksamma på gymnasienivå arbetar i stor utsträckning på kommunala skolor. Endast 13–14 procent återfinns på en friskola. Detta kan jämföras med att andelen friskolor på gymnasienivå i Sverige är drygt 34 procent.¹⁶ På gymnasienivå attraherar utbildningen därmed lärare verksamma på kommunala skolor i större utsträckning än lärare verksamma på friskolor. Samma tendens kan inte skönjas när det gäller lärare verksamma på högstadiet.

26 procent av skolorna med skolambassadörer är även certifierade ambassadörsskolor av Europaparlamentet.¹⁷ 14 procent är på väg att bli certifierade.

14. Gymnasiegemensamma ämnen ingår i alla gymnasieprogram men i olika stor utsträckning. De är: svenska/svenska som andraspråk, engelska, matematik, idrott & hälsa, historia, samhällskunskap, religionskunskap, naturkunskap. De kallades tidigare kärnämnen.

15. Programgemensamma ämnen är de ämnen som gör att ett gymnasieprogram skiljer sig från andra. De kallades tidigare karaktärsämnen.

16. Skolverket, Statistik för läsåret 18/19.

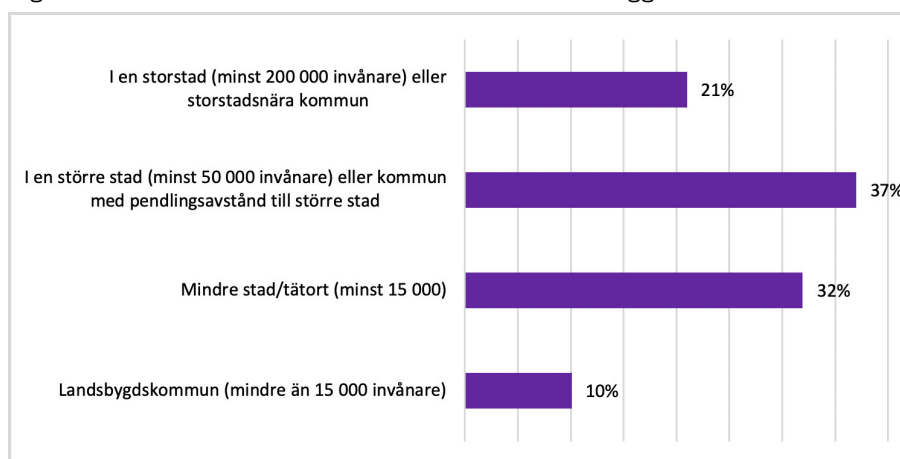
17. Europaparlamentets ambassadörsskoleprogram riktar sig till elever i åldrarna 16–18 år. Både lärare och elever deltar i programmet. En utvärdering görs löpande under året på varje skola. Då fastställs i vilken utsträckning skolan har genomfört de planerade aktiviteterna och om de kan certifieras som Europaparlamentets ambassadörsskola.

Geografisk spridning bland utbildade skolambassadörer

Registerdata på alla de 212 utbildade skolambassadörer som fortfarande är yrkesverksamma visar att de finns i Sveriges alla 21 län. De arbetar på skolor belägna i 111 av Sveriges 290 kommuner. Det innebär att en del kommuner har eller har haft mer än en utbildad skolambassadör.

Respondenterna har i enkäten själva fått beskriva i vilken typ av kommun som skolan de arbetar på ligger i. Av svaren i figur 2 framgår att utbildningen i hög grad når även mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner. Det här är viktigt med tanke på att det i betänkandet "EU på hemmaplan" framkommer att intresset för EU är lägre i mindre orter än i storstäder.

Figur 2: Hur skulle du beskriva kommunen som din skola ligger i?

Svar från alla respondenter redovisas i tabellen (119 respondenter).

Intresse för internationalisering och EU är drivkrafter

För att få en bättre bild av vilka som deltar i skolambassadörsutbildningen och vilka effekter den kan förväntas få, har deltagarnas motiv till att delta i utbildningen undersökts (figur 3). På enkätfrågan "Varför ville du bli skolambassadör?" fick deltagarna rangordna sina tre främsta skäl. 83 respondenter (70 procent) anger intresse för internationalisering som ett skäl till att ha ansökt om att gå utbildningen. 72 respondenter anger även ett intresse eller engagemang för EU. Dessa är även de två alternativ som flest valt som främsta skäl. Detta visar att drivkraften att delta i utbildningen framförallt är ett intresse för internationalisering, internationella frågor eller EU-samarbetet specifikt. Det intresset är rimligen baserat på en positiv inställning till internationalisering eller EU, inte en negativ, även om den värderingsfrågan inte ställs direkt.

Hälften av respondenterna drivs också av ett intresse för skolutveckling. Här kan anas höga ambitioner för skolambassadörsrollen och att de som ansöker drivs av en vilja att bidra till utvecklingsarbetet på sin skola.

I andra hand drivs respondenterna av motiv som handlar om deras professionella utveckling. De vill kunna förmedla till eleverna hur de som EU-medborgare kan vara med och påverka politiken och vill integrera EU mer i undervisningen. En del har även drivits av att de inte har haft tillräckliga kunskaper om EU för att kunna undervisa om det.

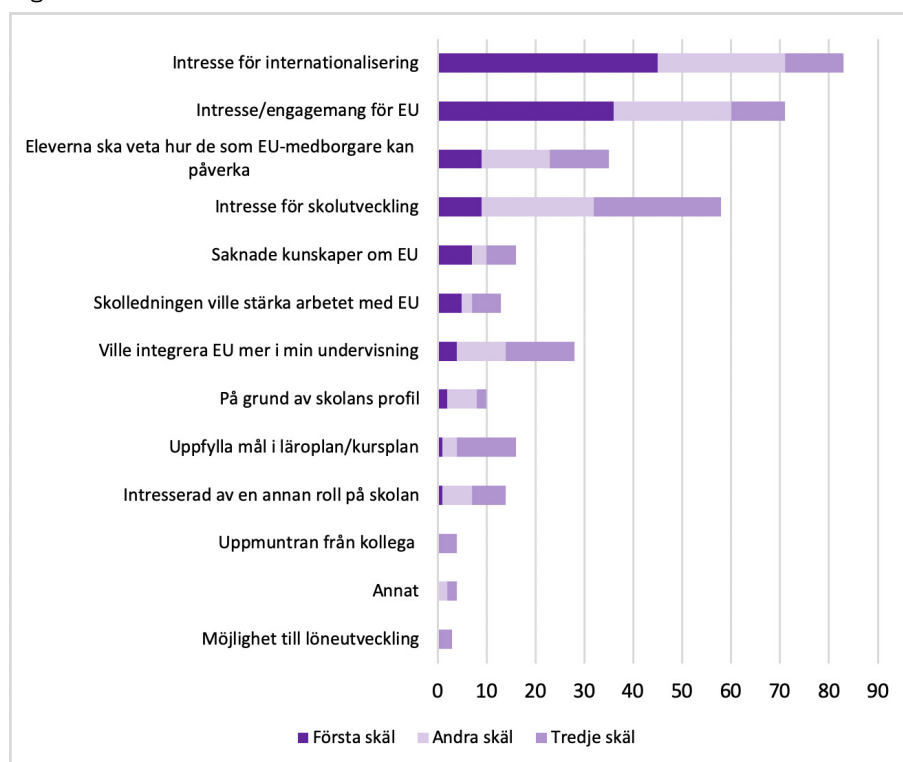
”Jag hade sedan länge arbetat med skolutbyten och skolresor i Europa med klasser och brann för att synliggöra ungdomars möjligheter till förändring både av sitt liv och vårt samhälle. Denna utbildning såg ut att ge mig mera ”kött på benen” i den rollen och därmed kunna utveckla skolans arbete med demokratifrågor och värdegrundsfrågor.”

”Jag tyckte att jag inte kunde undervisa om EU med det engagemang jag ville eftersom jag inte hade tillräckliga kunskaper. Jag ville ha egna berättelser om EU och kunna prata utifrån egna erfarenheter, därför var resan till Bryssel avgörande.”

I tredje hand anges skäl som grundar sig i att skolledningen har ett intresse att stärka skolans arbete med EU, ibland baserat på skolans profil.

I intervjuerna framkommer även att skolambassadörerna ofta själva hittat utbildningen och sedan undersökt möjligheten att delta hos skolledningen. Detta bekräftar tesen att drivkraften att delta i utbildningen ”Skolambassadör för EU” främst är ett personligt intresse och inte en följd av skolhuvudmannens eller skolledningens strategi eller långsiktiga plan för skolutveckling.

Figur 3: Varför ville du bli skolambassadör för EU?

Respondenterna har rangordnat sina tre främsta skäl till att ansöka om att gå utbildningen till skolambassadör för EU. Diagrammet återges i antal svar (119 respondenter).

Många är fortfarande aktiva några år efter utbildningen

Respondenterna ombads även definiera sig själva som aktiva eller inte aktiva skolambassadörer. Här visar utvärderingen att 85 procent av respondenterna anser sig vara aktiva i sin roll som skolambassadör.

Av de 18 respondenter som anger att de inte längre är aktiva som skolambassadörer beskriver 15 av dem skälet till detta. Majoriteten (8 stycken) av de respondenterna som inte längre är aktiva menar att uppbäckningen från skolledningen inte varit tillräcklig, antingen över tid eller i och med byte av rektor. Det stöd man hade önskat från skolledningen är avsatt tid för uppdraget, kollegor att arbeta med samt planering och uppföljning av uppdraget.

”Jag har från början fått dålig/ingen uppbäckning från mina rektorer - ingen tid alls avsatt för uppdraget, ingen arbetsgrupp, inga möten med rektorer. Till slut orkade jag inte längre då jag dessutom hade andra uppdrag som jag skulle driva.”

Den allra största gruppen av icke-aktiva utbildade skolambassadörer finns sannolikt bland dem som inte svarat på enkäten. Svarsfrekvensen är i stort sett densamma oberoende utbildningsår vilket kan tolkas som att det finns stora möjligheter för skolambassadörerna att vara verksamma i flera år när rätt förutsättningar finns. Det är med andra ord inte genomgående att skolambassadörerna endast är verksamma något år efter utbildningen.

Skolambassadörerna upplever att EU-undervisning har stärkts

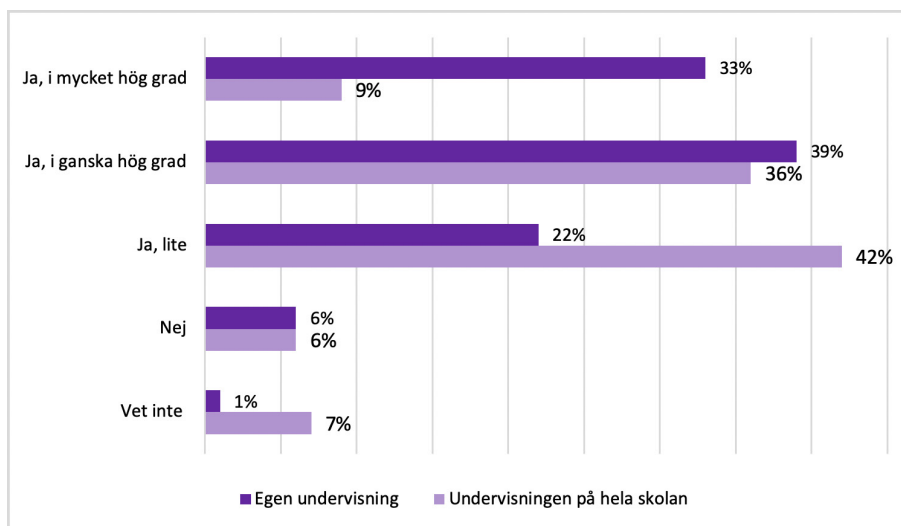
Syftet med utbildningen ”Skolambassadör för EU” är att den ska bidra till stärkt EU-undervisning i skolan och att deltagarna ska sprida sina kunskaper till kollegor och på så sätt bidra till skolutveckling. I betänkandet EU på hemmaplan hänvisar utredaren till att metoden kollegialt lärande skulle kunna vara en bra form för att sprida och utveckla EU-undervisningen. I denna utvärdering undersöks därför utbildningens betydelse för EU-undervisningen samt om och i vilken form skolambassadörerna för vidare sina kunskaper.

Respondenterna har fått svara på om de själva anser att deras egen undervisning har förändrats till det bättre, och i vilken utsträckning de anser att de har kunnat bidra till en stärkt EU-undervisning på hela skolan.

På frågan om skolambassadörernas egen undervisning har förändrats till det bättre ger en majoritet positiva svar (figur nr 4). En tredjedel anser att de har förbättrat sin undervisning i mycket hög grad. Ytterst få har svarat nej på frågan. Skälen de då angett är att EU inte ingår i det egna undervisningsämnet. Dessa undervisningsämnen är idrott och hälsa, svenska och moderna språk. Detta är dock inget utbrett fenomen. I de öppna svarsalternativen framkommer snarare att andra språklärare kan dra nytta av att använda sig av EU i undervisningen.

”Jag har i min språkundervisning kunnat prata om vikten av att kunna ett modernt språk för att få jobb eller kunna studera inom EU”.

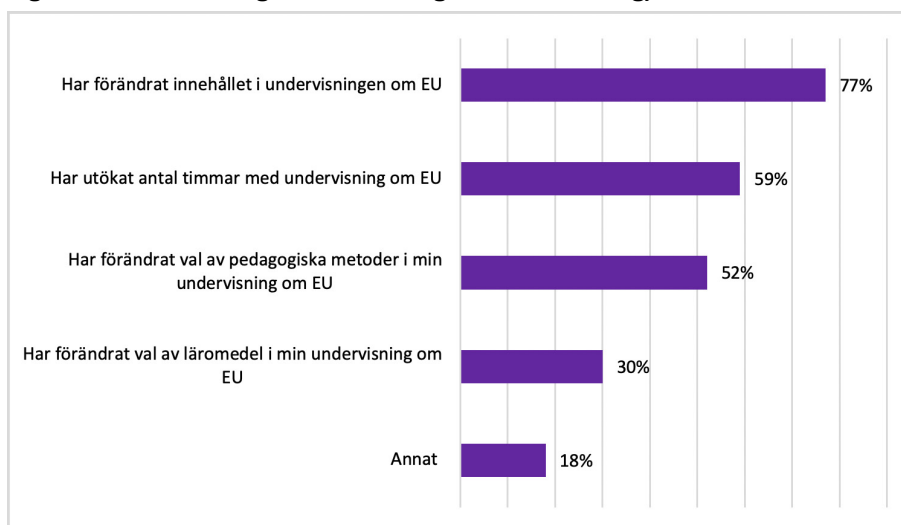
Figur 4: Anser du att du har förändrat din undervisning om EU till det bättre och att EU-undervisningen på skolan, utöver din egen undervisning, har förändrats till det bättre sedan du blev skolambassadör?

Endast aktiva skolambassadörers svar redovisas när det gäller undervisningen för hela skolan (101 respondenter).

Figur 5 beskriver vilka förändringar skolambassadörerna har gjort i sin egen undervisning om EU. Här kan det vara bra att ha i åtanke att majoriteten av respondenterna är samhällskunskapslärare. De flesta anser att de har förändrat innehållet i undervisningen. De har även i stor del utökat antal timmar med undervisning om EU och använder andra pedagogiska metoder i undervisningen.

Figur 5: Vilka förändringar i undervisningen om EU har du gjort?

I diagrammet redovisas svaren från dem som angett att de har förändrat undervisningen (111 respondenter).

I uppföljande intervjuer framkommer att skolambassadörsutbildningen varit mycket viktig för den egna undervisningen. Alla uttrycker att de efter utbildningen har lättare för att undervisa om EU. De lägger mer tid på EU i undervisningen och har förändrat innehållet genom att nu fokusera mer på sakfrågor än organisatoriska kunskaper. De upplever att eleverna visar ett större intresse för sakfrågor och att de själva kan levandegöra ämnet i högre utsträckning efter utbildningen. Det ointresse som elever eventuellt visar för EU tycks ligga i känslan eller upplevelsen av att det är långt borta och inte berör dem i tillräckligt hög grad. Om lärarna lyckas föra in EU i klassrummet gör det skillnad.

Under intervjuer bekräftar skolambassadörerna den vedertagna bilden av att den svenska skolan generellt inte undervisar elever om EU. Skolambassadörerna berättar att de, efter utbildningen, själva försöker införliva EU-kunskap direkt i samband med undervisning om nationell politik.

”Jag undervisar om EU-rätt i samband med min undervisning om grundlagen, det gör att eleverna får en bättre bild av hur allt hänger ihop.”

Läromedel om EU råder det dock ingen brist på menar de skolambassadörer som intervjuats. Genom utbildningen har också kunskap om användbara källor ökat. De menar att ämnet i sig gör att olika medier är mer användbara i undervisningen än läromedel som snabbt blir inaktuella.

Svårt att engagera lärarkollegor

Figur 4 visar också att respondenterna själva uppskattar att störst resultat märks i den egna undervisningen medan undervisning på hela skolan påverkas och förbättras i mindre utsträckning. Att den egna undervisningen påverkas av skolambassadörsutbildningen och den kunskapstillförsel den gett deltagande lärare, är inte uppseendeväckande men nog så viktigt. Forskning visar att framgångsrika lärare har goda ämneskunskaper och god didaktisk kompetens och förmåga att balansera dessa så att de skapar ett sammanhang och en röd tråd för elevernas lärande. Lärarens kompetens, förmåga och engagemang är alltså de undervisningsrelaterade faktorer som i högst grad påverkar elevers resultat.¹⁸

En förhoppning är dock att skolambassadörerna ska kunna agera som inspiratörer och föra vidare sina kunskaper till kollegorna på skolan. I den här frågan bedömer respondenterna att resultaten är lägre. Som figur 4 visar anser de flesta av respondenterna (42 procent) att de endast i liten utsträckning bidragit till stärkt EU-undervisning på hela skolan. 36 procent anser att de bidragit till att stärka skolans EU-undervisning i ganska hög utsträckning och 9 procent menar att de gjort det i hög utsträckning.

I intervjuerna framkommer några av svårigheterna med att sprida kunskap och inspiration till kollegorna. Skolambassadörerna berättar att de efter utbildningen ofta får möjlighet att informera sina kollegor på skolan om utbildningen och hur man ämnar arbeta vidare på skolan. Det är också tydligt att deltagarna inte per automatik får en väldefinierad roll för att driva skol-

18. Hattie, J. (2009) enligt Skolinspektionen, *Framgång i undervisningen*, 2010, sid 7.

utveckling som skolambassadör. De upplever att lärarkollegornas ointresse för EU och tidsbrist gör det svårt att driva på utveckling av undervisningen. Kursplanerna ger inte mycket stöd, menar de flesta, men tillägger att det generellt gäller för alla ämnen och delar i undervisningen. De ses inte som något bra styrinstrument för att införa mer EU-undervisning. En del menar att det är så det ska vara eftersom det ger utrymme för lärarnas pedagogiska frihet. Mycket på grund av övriga lärares ointresse så lägger många mest kraft på den egna undervisningen.

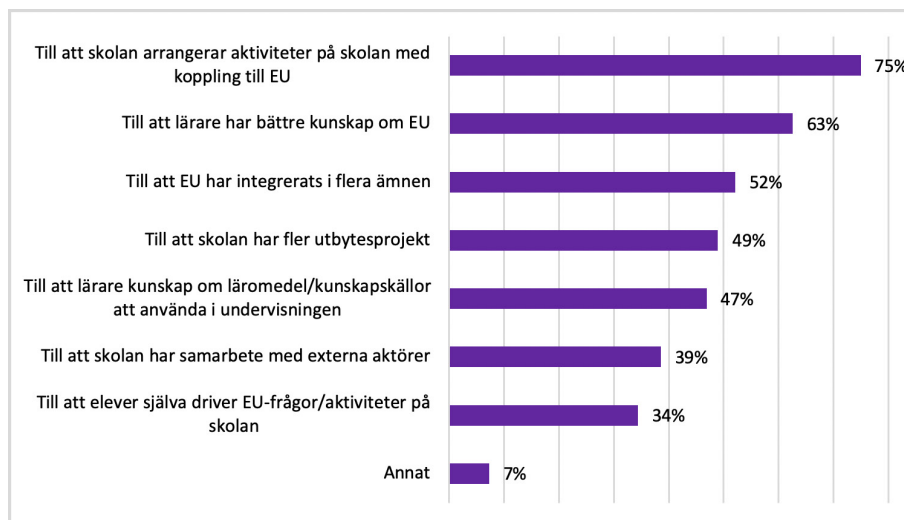
Aktiviteter på skolorna leder till bättre kunskap och engagemang

Hur arbetar skolambassadörerna med att förbättra EU-undervisningen på skolan? De flesta respondenter upplever att de i rollen som skolambassadör bidrar till att skolan arrangerar aktiviteter med koppling till EU och att detta ger resultat (figur 6). Exempel på aktiviteter är skolval i samband med Europaparlamentsvalen, paneldebatter med Europaparlamentariker och uppmärksammande av Europadagen den 9 maj. Dessa aktiviteter tror man bidrar till ökad kunskap och större engagemang både hos elever och lärarkollegor. I många fall är det eleverna själva som arrangerar dessa i samarbete med skolambassadörer. Aktiviteterna är ofta nära kopplade till skolans demokratiuppdrag och bidrar inte bara till teoretiska kunskaper om demokrati utan också till grundläggande demokratiska värderingar och medborgerliga förmågor.

I intervjuerna berättar skolambassadörerna att i de fall samarbete med lärarkollegor sker, är det främst inom lärarlagen där EU-frågor exempelvis kan vara en stående punkt på dagordningen på alla ämnesmöten. Under intervjuerna framkommer att det i praktiken ofta är andra frågor som har högre prioritet, men att punkten finns med signalerar frågans status. Det tycks också främst handla om lärarlag i samhällsorienterade ämnen men en del har ambitionen att involvera yrkeslärare.

De som har svarat att de har bidragit till att elever själva driver EU-frågor och aktiviteter kan i stor utsträckning kopplas till de skolor som även är certifierade ambassadörsskolor av Europaparlamentet. Certifieringen medför ett krav på att engagera så kallade juniorambassadörer. I en av intervjuerna tillskrivs skolans utvecklingsdynamik eleverna själva, juniorambassadörerna. Medan de tidigare sett skolambassadörsutbildningen mer som en kompetensutbildning för den enskilda läraren, har de tillsammans med eleverna börjat känna att det finns en kraft. Med dem har en kritisk massa tillkommit. De tror att det kanske är enklare för eleverna att möta och entusiasmera andra elever i frågor om EU, än för lärare.

Figur 6: Vad har du bidragit till i din roll som skolambassadör som lett till förbättrad EU-undervisning på skolan?

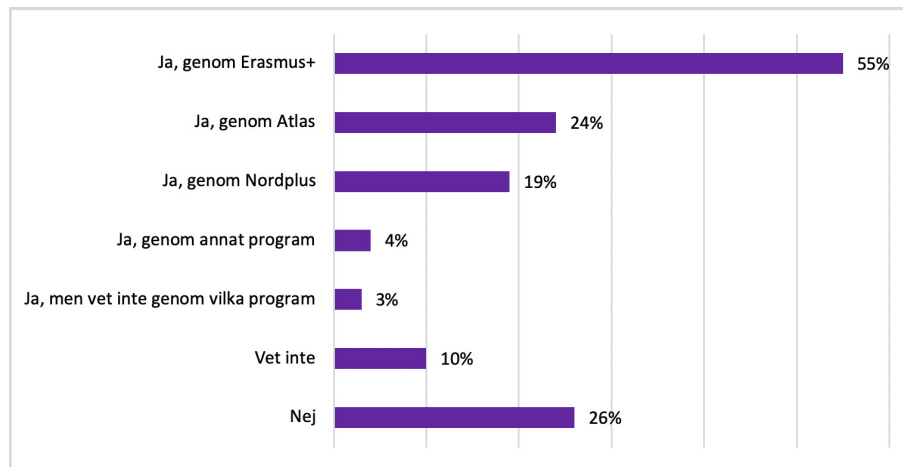

Möjligt att välja fler svarsalternativ. Endast de som anser att de bidragit till en förbättring har svarat på frågan (96 respondenter).

Skolor med skolambassadörer deltar i hög utsträckning i Erasmus+

Skolambassadörerna får under utbildningen även information om andra program som erbjuder finansiering för att bedriva skolutveckling och för att ge både personal och elever ett internationellt perspektiv. En del skolambassadörer definierar sin roll som internationell koordinator och ansvarar för alla internationella kontakter och internationella samarbets- och utbytesprojekt. Andra skolambassadörer hänvisar till andra funktioner på skolan eller hos skolhuvudmannen för detta. Utvärderingen visar dock att skolor med skolambassadörer i mycket hög utsträckning även ansöker om och deltar i EU-finansierade program som Erasmus+ (figur 7). Det går dock inte utläsa i vilken utsträckning utbildningen och rollen som skolambassadör har bidragit till detta. I en del fall har det varit projektsamarbeten som väckt ett intresse och engagemang för EU-frågor som varit ett skäl till att gå skolambassadorsutbildningen. I andra fall har ökade kunskaper om projektsamarbeten som utbildningen bidragit till varit en katalysator. I och med att EU-kommissionen har föreslagit en kraftigt ökad budget för Erasmus-programmet inför nästa programperiod får detta ses som en mycket positiv effekt som delvis kan ha generats genom utbildningen till skolambassadör.

Figur 7: Har din skola ansökt om finansiering genom UHR:s övriga programverksamhet?

Svar från alla respondenter redovisas (119 respondenter).

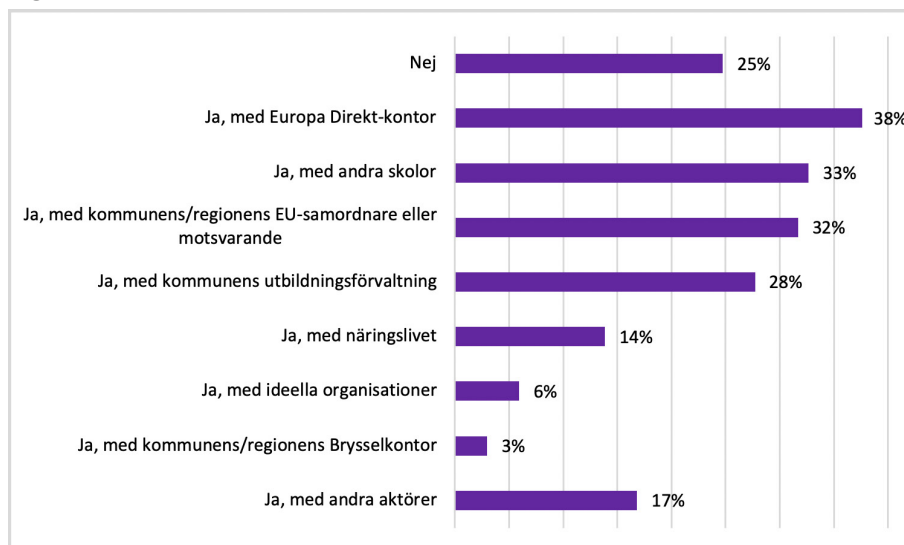
Samarbete med aktörer i lokalsamhället

En av målsättningarna som UHR och de övriga utbildningsarrangörerna har formulerat med utbildningen är att skolhuvudmän ska uppmärksamma EU-frågor mer än tidigare. Utvärderingen visar att endast knappt en tredjedel av de aktiva skolambassadörerna samarbetar med skolhuvudmannen, antingen direkt med kommunens utbildningsförvaltning, eller med kommunens EU-samordnare eller motsvarande, eller med andra skolor i närområdet (figur 8). Syftet med samarbetet beskrivs på olika sätt. För en del handlar det mer om att informera om att det finns en utbildad skolambassadör och att redogöra för det arbetet i olika sammanhang, för att på så sätt skapa ett intresse hos kommunen och få andra skolor mer intresserade av EU-undervisning. Några beskriver snarare ett strategiskt samarbete med skolhuvudmannen:

”Syftet med samarbetet är att skapa en struktur över de ansökningar som görs till EU inom kommunen, vi har numera bestämda mål varje år för vilka nyckelkompetenser som skolan ska satsa på.”

Utvärderingen visar även att samarbete mellan skolambassadörer och skolhuvudmän förekommer i större utsträckning i de mindre städerna och landsbygdskommunerna än i storstadskommunerna.

Figur 8: Samarbetar du i din roll som skolambassadör med aktörer i lokalsamhället?

Enbart svaren från de respondenter som definierar sig som aktiva skolambassadörer presenteras här (101 respondenter).

De aktörer som flest respondenter nämner som samarbetspartner är något av de 16 Europa Direkt-kontor som finns runt om i Sverige. De finansieras delvis av EU-kommissionen och ska bidra till information och kunskap om EU samt till att stimulera till debatt och involvera allmänheten i frågor som avgörs på EU-nivå och som kan ha särskild betydelse för närområdet. Europa Direkt-kontoren ingår i ett nätverk som drivs av EU-kommissionen tillsammans med lokala och regionala aktörer i landet. Samarbetet beskrivs som viktigt för att kontinuerligt få hjälp med information, material, talare och kontakter, samt för samarrangemang av aktiviteter med EU-inslag.

Av de respondenter som har angett att de samarbetar med andra aktörer beskriver de flesta att det handlar om lokalmedia.

Det kollegiala lärandet i EU-undervisningen kan utvecklas ytterligare

Kollegialt lärande pekas i betänkandet "EU på hemmaplan" ut som något som skulle kunna förstärka effekterna av utbildningen men det har ännu inte utvärderats. Därför är det intressant att undersöka om skolambassadörerna eventuellt driver kollegialt lärande i EU-undervisningen eller om det är något de i högre grad skulle vilja göra och vad som eventuellt hindrar detta.

Enligt Skolverkets information är metoden kollegialt lärande en sammanfattande term för olika former av systematisk utveckling av undervisningen där man genom ett strukturerat samarbete tillägnar sig kunskap och färdigheter. Kollegialt lärande betonar vägen fram för att lösa uppgifter, formulera problem och kritiskt granska inte bara andras utan även sitt eget arbete. En viktig del i detta är att träna på att ge varandra konstruktiv och framsyftande återkoppling. Det kollegiala lärandet förstärks när kunskap hämtas såväl utifrån som från den egna verksamheten och när samtalet leds av en

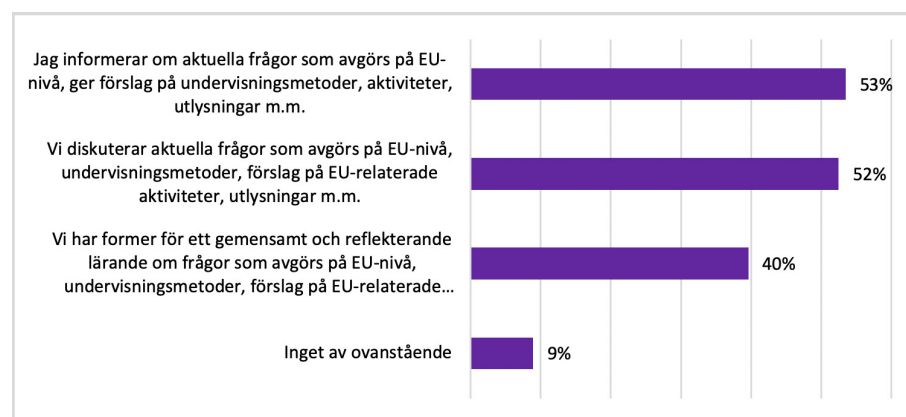
samtalsledare. Det är viktigt att de åtgärder och förändrade undervisnings-sätt som kan bli resultatet av kollegialt lärande prövas kritiskt, bedrivs långsiktigt och följs upp. När lärare tillsammans med kollegor analyserar och utvärderar sin undervisning leder det till ett bättre resultat hos eleverna. Detta är en viktig förutsättning för en positiv skolutveckling och det vetenskapliga stödet för effekterna är starkt.¹⁹

Det kollegiala lärandet som metod har inte ingått i utbildningen "Skolambassadör för EU". Däremot är det möjligt att skolorna där skolambassadörerna är verksamma redan arbetar med kollegialt lärande eller liknande metoder. Därför ämnar den här utvärderingen belysa formerna av samarbete mellan skolambassadörer och övriga kollegor. Respondenterna har därför fått ange de svarsalternativ som passar bäst in på det samarbete de har med kollegor i sin roll som skolambassadör.

Figur 9 visar att 53 procent av de aktiva skolambassadörerna informerar kollegor om EU-relaterade frågor. 40 procent av respondenterna anser att de har hittat former för ett gemensamt och reflekterande lärande om undervisningsmetoder och om frågor som avgörs på EU-nivå.

De som inte känner igen sig i någon av de beskrivna samarbetsformerna med kollegor beskriver antingen att de är helt ensamma i sin roll som skolambassadör eller att rollen som skolambassadör för dem innebär att arbeta med att främja skolans deltagande i utbytes- eller samarbetsprojekt.

Figur 9: Hur beskrivs bäst ditt samarbete med kollegor i din roll som skolambassadör?

Respondenterna har kunnat ange flera svarsalternativ. Endast svar från respondenter som definierar sig som aktiva skolambassadörer redovisas (101 respondenter).

I enkäten ombads respondenterna även att med egna ord beskriva formerna för det eventuella gemensamma lärandet i frågan. 13 respondenter valde att svara och svaren visar att det finns en bred bild av hur det gemensamma och reflekterande lärandet bedrivs.

19. Skolverket, *Kollegialt lärande – individutveckling eller skolutveckling?*

"Jag är ämnesansvarig i samhällskunskap och som sådan leder jag diskussioner om undervisningsmetoder om EU. Jag har också sett till att andra lärare (och rektorer) fått följa med till Bryssel för att på så sätt få ökad förståelse för EU."

"I samhällsarbetslaget har vi gemensamma träffar där vi också bjuder in kommunens EU-samordnare och representanten för Europadirektkontoret. Här diskuterar vi aktuella frågor oftast, och nu under våren kommer vi att diskutera valet och kampanjen; I år röstar jag för..."

"Jag samarbetar med SO-lärare (undervisar i språk). Vid projekt är flera av lärarna involverade, vi bjuder också in aktörer utifrån."

"Vi läser också facklitteratur om EU i olika ämnen. Dessa diskuteras i kollegornas bokklubb."

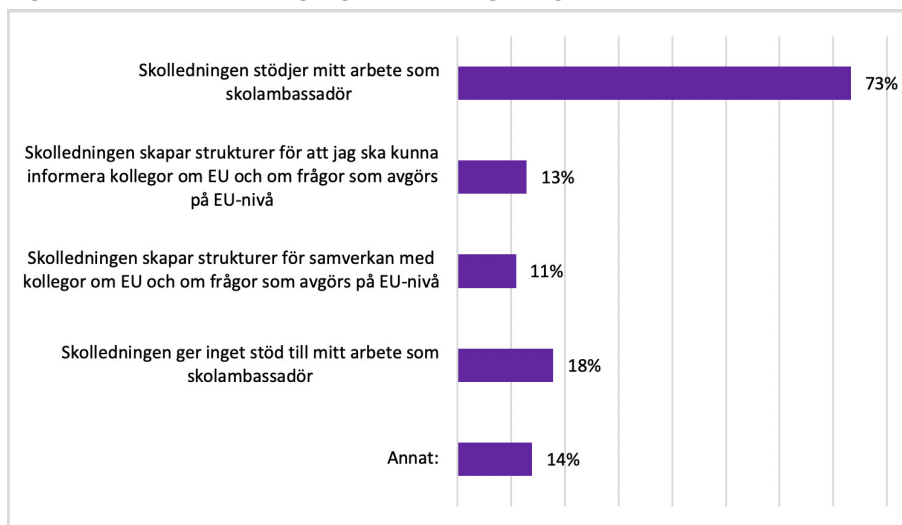
"Vi gör projekt ihop. Ämnesöverskridande arbete om EU. Vi har sökt och vunnit flertalet Euroscolaresor. Vi har även åkt tillsammans till Bryssel, 14 lärare och två skolledare."

"Vi arbetar nära varandra, så jag kan ta upp det i anknytning till fredagsfikat eller till konferenstiden på tisdagar."

Enligt Skolverkets information är det viktigt för det kollegiala lärandet att samarbetet är strukturerat och återkommande. Det måste också ske under en längre period för att kunna ge effekter på undervisningen. Rektorer beskrivs som mycket viktiga i detta arbete, då de måste ge mandat och utrymme till att bedriva kollegialt lärande. Det är ett arbete som ger resultat på sikt och rektorer måste i sin tur få stöd för detta från förvaltningschefen. Från nationell nivå ges tydliga signaler att kollegialt lärande är ett bra arbetssätt.

Figur 10 visar att även om skolambassadörerna känner att de har skolledningens stöd är det få som anser att skolledningen har skapat strukturer för att informera eller samverka med kollegorna om EU-undervisning. Detta indikerar att det gemensamma och reflekterande lärandet som de aktiva skolambassadörerna ändå till ganska stor del vittnar om endast i ett fåtal fall kan beskrivas som ett kollegialt lärande. Det är tydligt att det finns stora utvecklingsmöjligheter för det kollegiala lärandet i EU-undervisningen och att det främst är tydliga strukturer och långsiktighet som krävs.

Figur 10: Vilka förutsättningar ger skolledningen dig i din roll som skolambassadör?

Respondenterna har kunnat ange flera svarsalternativ. Endast svar från respondenter som definierar sig som aktiva skolambassadörer redovisas (101 respondenter).

Vilka faktorer kan påverka förutom utbildningen?

Resultaten av skolambassadörsutbildningen påverkas givetvis av fler faktorer än av en dryg veckas utbildning. För att bättre kunna analysera resultat och om utbildningen är rätt utformad för att den som deltar ska kunna utöva rollen som skolambassadör är det därför nödvändigt att även utvärdera andra aspekter. Vilka är skolledares och skolambassadörers uppfattningar om och förhoppningar på rollen som skolambassadör? Vilka förutsättningar har skolambassadören på skolan och vilka förutsättningar ger huvudmannen skolledaren?

Bred och varierad syn på uppdraget som skolambassadör

I enkäten ombads skolambassadörerna att med egna ord kortfattat beskriva vad målbilden/ambitionen med skolambassadörsarbetet var inledningsvis.

78 av de 119 respondenterna valde att ge en beskrivning. Drygt hälften av dessa (47 respondenter) uppgav att den aktivitetsplan de arbetade fram under utbildningen, där de angav mål och aktiviteter för arbetet, handlade om att på olika sätt förbättra EU-undervisningen på skolan. Enligt svaren handlar det både om att utöka EU-undervisningen på skolan och att integrera EU-undervisningen i fler ämnen, men också om att arrangera återkommande aktiviteter med EU som tema på skolan. Enligt de flesta av dem är det främsta syftet att öka både elevers och lärares engagemang och kunskap om EU och om de frågor som beslutas på EU-nivå. En del av dessa svar är även tydliga i sin beskrivning med att det är ett demokratiuppdrag och att det är viktigt att elever får kunskap om hur EU påverkar dem och om hur de själva kan vara med och påverka. Ett fåtal av dem kopplar syftet till att stärka måluppfyllelse i läroplan och kursplaner. Några av dem beskriver även att uppdraget

sträcker sig utanför skolan och att det handlar om ett ökat engagemang för och kunskap om EU även inom kommunen.

Något färre av respondenterna (26 respondenter) beskrev snarare att målet med aktivitetsplanen var att öka internationaliseringen på skolan. Detta inkluderar i cirka hälften av fallen också ett ökat fokus på EU i undervisningen och utbildningen till skolambassadör är då en del av en större satsning. I svaren från den andra hälften av respondenterna är det snarare globala frågor, internationella relationer och hållbarhetsfrågor som är i fokus och EU-undervisningen nämns inte alls. Respondenterna som anger att ökad internationalisering är målet för aktivitetsplanen kopplar detta i större utsträckning till måluppfyllelse i läroplanen.

Ett verktyg för ökad internationalisering som beskrivs i aktivitetsplanen är fler utbytesprojekt. 21 av respondenterna beskriver att ambitionen med aktivitetsplanen var att få till stånd fler utbytesprojekt. Utbytesprojekten kopplas i lite högre grad till skolans internationaliseringsarbete än till EU-undervisningen. Förhoppning är att bidra till att ge eleverna en förmåga att förstå globala perspektiv och andra människors levnadsförhållanden samt kunskap om internationell samverkan och globala samband. Utbytesprojekten anses även vara viktiga för lärares kompetensutveckling och skolans behov av att utveckla nya pedagogiska metoder inom olika ämnesområden, vilket kan komma till stånd genom att träffa och diskutera med kollegor i andra delar av världen.

Det finns egentligen ingen motsättning i skolans arbete med att ge elever ett internationellt perspektiv och EU-undervisning. I läroplanen (Gy11) är de båda beskrivna som en del av gymnasieskolans uppdrag.²⁰

Däremot kan skolambassadörsrollen tyckas vara väldigt bred. Ofta har även ambassadörerna själva större ambitioner för vad de tycker ska ingå i deras roll än vad de sedan maktar med, eller vad de får mandat och stöd för att driva. Det kan också tyckas vara otydligt vad det primära syftet med utbildningen och rollen egentligen är. Å andra sidan finns det positiva aspekter med att genom utbildningen enbart bidra med kunskaper och sedan låta skolorna själva äga sin utveckling.

Skolambassadörer vill göra mer men har för lite tid

Att rollen som skolambassadör är bred och varierande, samtidigt som skolambassadörerna inte alltid har möjlighet att ta sig an uppdraget som de vill framkommer också av tabell 3. Den visar skillnaden mellan vad skolambassadörerna tycker ska ingå i rollen som skolambassadör och vad de själva gör i sin roll. Den största skillnaden finns i aktiviteten "ta fram en aktivitetsplan i samverkan med kollegor och skolläring". Att ta fram en aktivitetsplan är något som ingår i utbildningen men svaren kan peka på att det inte görs

20. I gymnasieskolans läroplan står det: "Ett internationellt perspektiv är viktigt för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang och för att skapa internationell solidaritet. Undervisningen i olika ämnen ska ge eleverna kunskaper om Europeiska unionen och dess betydelse för Sverige samt förbereda eleverna för ett samhälle med allt tätare kontakter över nations- och kulturgränser. Det internationella perspektivet ska också bidra till att utveckla elevernas förståelse för den kulturella mångfalden inom landet."

årligen eller att det inte görs i samverkan med kollegor och rektor. Fler önskar också att de kunde stötta kollegor i integrering av EU i undervisningen och engagera elever att själva driva frågor som rör EU-samarbetet. I tabellen framkommer också att den aktivitet de flesta skolambassadörer gör är att arrangera aktiviteter på skolan med koppling till EU. Detta är också något som de flesta tycker ingår i rollen som skolambassadör.

Tabell 3: Vad anser du bör ingå i rollen som skolambassadör för EU och hur mycket av detta ingår i din roll idag?

Aktiviteter	Det här bör ingå i min roll som skolambassadör	Det här gör jag i min roll som skolambassadör	Differens
Ta fram en aktivitetsplan i samverkan med kollegor och rektor	76%	51%	24%
Stödja kollegor i integrering av EU i undervisningen	65%	46%	18%
Engagera elever i att själva driva frågor som rör EU-samarbetet och att arrangera EU-relaterade aktiviteter	53%	35%	18%
Stödja skolhuvudmän i att driva frågor som rör EU-samarbetet	24%	8%	17%
Samverka med studie- och yrkesvägledare i syfte att säkerställa att relevant EU-information når elever	22%	6%	16%
Inspirera/engagera kollegor i genomförandet av aktivitetsplanen	65%	52%	13%
Kunskap om hur man anpassar EU-undervisning till olika målgrupper	40%	29%	12%
Bidra till att skapa hållbara strukturer för integrering av EU i undervisning	33%	21%	12%
Vara uppdaterad i frågor som avgörs på EU-nivå	61%	51%	10%
Arrangera EU-aktiviteter för hela skolan	66%	59%	7%
Ansöka om finansiering för kompetens/verksamhetsutveckling och utbyten genom UHR:s övriga programverksamhet	36%	32%	4%
Ha kontakt med externa aktörer angående frågor som rör EU-samarbetet	38%	37%	1%
Känna till undervisningsmaterial och källor för datainhämtning	49%	48%	1%
Annat:	3%	9%	-7%

Svaren rangordnas efter differensens storlek. Svar från alla respondenter redovisas i tabellen (119 respondenter).

Orsaken till att stora skillnader finns mellan vad skolambassadörer skulle vilja göra och vad de faktiskt gör i sin roll handlar enligt respondenterna främst om tidsbrist. Det framkommer att tiden som läggs på uppdraget är knapp. Sju av tio av de aktiva skolambassadörerna lägger bara mellan 0–10 timmar i månaden på uppdraget som skolambassadör. Fyra av tio har avsatt tid i tjänsten. Det gäller främst skolambassadörer som nyligen är utbildade men det förekommer även att de som arbetat ett antal år fortfarande har en viss tid för uppdraget i tjänsten. Känslan av tidsbrist och att inte hinna med sitt uppdrag skulle eventuellt kunna stävjas genom att tydligare definiera och avgränsa förväntade insatser.

Skolledare anser att de har förutsättningar för att stötta sin skolambassadör

Har skolledarna samma förhoppningar och ambitioner gällande skolambassadörsrollen och uppdraget? I den enkät som besvarades av skolledare fick de med egna ord beskriva vilka förhoppningar de har på skolambassadören. Bland de svar som har kunnat kategoriseras framkommer att skolledarna ligger nära läroplanens formuleringar och att den främsta ambitionen (21 av 34 svar) är att stärka elevernas kunskap om EU och demokratiska processer.

”Att eleverna inser att vi är en lika stor del i EU som alla andra medlemsländer och att vårt engagemang är viktigt för att vara med och påverka.”

De allra flesta vill stärka EU-undervisningen på skolan, medan något färre istället beskriver ett ökat fokus på internationalisering. Sex av svaren innehåller målbeskrivningar som också handlar om övriga lärares kompetensutveckling.

”Jag hoppas på att rollen ska bidra till en ökad kunskap om och ökat intresse för EU bland skolans elever och personal.”

Några av skolledarna beskriver att deras förhoppning är att rollen ska bidra till att stärka skolans internationella profil (6 svar).

Tabell 4 visar tydligt att skolledarna är mycket nöjda med den utbildning de har gått. En majoritet tycker att den i hög utsträckning bidragit till att både stärka deras ambition att ge elever ett internationellt perspektiv och kunskaper om EU. De tycker också i hög utsträckning att de har fått idéer och verktyg att omsätta denna ambition i praktiken i enlighet med läroplanen.

Tabell 4: Svar från alla respondenter (34) redovisas.

Frågeställning	Antal svar	Procent
<i>Har utbildningen bidragit till att stärka din ambition att ge elever ett internationellt perspektiv och kunskaper om EU?</i>		
Ja, i stor utsträckning	21	62%
Ja, i mindre utsträckning	13	38%
Nej	0	0%
Vet inte	0	0%
<i>Har utbildningen bidragit med verktyg/idéer för att strategiskt planera skolans arbete för att ge eleverna ett internationellt perspektiv och kunskaper om EU i enlighet med läroplanen?</i>		
Ja, i stor utsträckning	21	62%
Ja, i mindre utsträckning	13	38%
Nej	0	0%
Vet inte	0	0%

För att få en vidare förståelse för vilka huvudsakliga utmaningar skolledarna anser att de står inför för att kunna ta nästa steg i en utveckling av undervisningen om EU på hela skolan ombads skolledarna med egna ord beskriva detta. De 34 svaren är relativt entydiga och några olika teman kan urskiljas.

Den största utmaningen ligger i att entusiasmera, motivera och engagera hela kollegiet i att arbeta med EU i undervisningen, inte bara lärare i sam-

hållsorienterade ämnen. Till detta tillkommer att fler lärare behöver kompetensutveckling i EU-kunskap och få en ökad insikt i vikten av att undervisa om EU. Svårigheten ligger också i att lärare idag redan känner att de har en stor tidsbrist och det är mycket man ska hinna med i undervisningen.

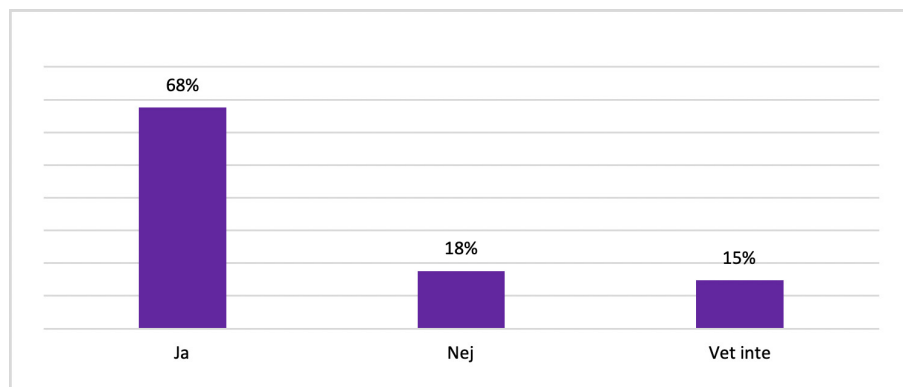
Skolledarna har också fått beskriva de viktigaste stödinsatser de som skolledare ger sin skolas skolambassadör idag. Beskrivningarna kan kategoriseras i tre teman.

- Tid i tjänsten för att utföra uppdraget (18 av 34 svar).
- Ett strategiskt stöd genom att erbjuda kontinuerliga planerings- och uppföljningsmöten för att hålla EU levande i verksamheten och tillsammans med skolambassadören formulera mål och aktiviteter, och att säkerställa att skolambassadörsarbetet tydliggörs i skolans övriga utvecklingsarbete och strategiska plan (11 av 34 svar).
- Positiv inställning till uppdraget och fria händer att genomföra de aktiviteter som skolambassadören själv hinner med (7 av 34 svar).

Stödet skolledarna ger sina skolambassadörer kan möjligen också bero på vilka möjligheter de i sin tur får från sin skolhuvudman snarare än att vara baserat på en egen ambitionsnivå.

Figur 11 visar dock att de allra flesta är nöjda med de förutsättningar de får från huvudmannen.

Figur 11: Ger huvudmannen dig tillräckligt goda förutsättningar för att din verksamhet ska kunna uppfylla kraven på att ge elever internationellt perspektiv och EU-kunskap enligt läroplanen?

Svar från alla respondenter (34) redovisas.

När de beskriver stödet som huvudmannen ger handlar det främst om avsaknaden av begränsningar. Skolledarna uttrycker att de har full frihet och stort eget handlingsutrymme att utveckla verksamheten. Några hänvisar dock till att huvudmannen har en övergripande internationaliseringsstrategi och att det finns ett samarbete med tjänstemän som arbetar övergripande med dessa frågor.

De som inte tycker att huvudmännen ger dem tillräckligt goda förutsättningar nämner främst att de inte har ekonomiska förutsättningar att kompetensutveckla lärare eller att ge skolambassadören tid i tjänsten att lägga på skolambassadörsuppdraget.

Utvecklingsbehov

UHR vet sedan tidigare att de som deltagit i utbildningen till skolambassadör för EU generellt är mycket nöjda med utbildningen.²¹ Är de fortfarande nöjda några år senare när de arbetat som skolambassadör under en tid? Vilka utbildningsmoment har varit mest användbara? Är det något de nu tycker skulle ha varit användbart och som de i efterhand saknat i utbildningen?

På frågan "Vad eller vilka moment i utbildningen har varit mest användbara i din roll som skolambassadör?" nämns EU-kunskap, nätverket med övriga skolambassadörer och studiebesöken som det mest användbara (figur 12). 72 procent av respondenterna har i efterhand inte saknat några moment i utbildningen medan 20 procent svarat att de inte vet.

Figur 12: Vilka moment på utbildningen har varit mest användbara i din roll som skolambassadör?

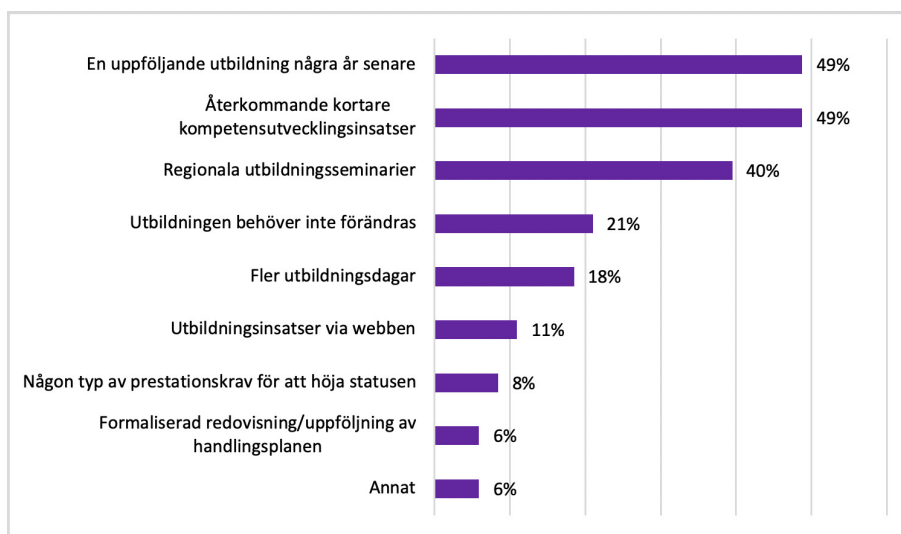

Respondenterna har fått ge upp till tre svarsalternativ. Svar från alla respondenter redovisas i diagrammet (119 respondenter).

I syfte att förstå behovet hos skolambassadörerna handlade en enkätfråga om hur utbildningen skulle behöva förändras för att förbereda och/eller bistå bättre i skolambassadörsrollen. Figur 13 visar att 21 procent inte tycker att utbildningen behöver förändras. I övrigt är det fler och återkommande utbildningsinsatser som efterfrågas.

21. Deltagarenkäter genomförs efter varje utbildningstillfälle.

Figur 13: Hur skulle utbildningen behöva förändras för att förbereda/bistå dig bättre i skolambassadörsrollen?

Respondenterna har fått ge upp till tre svarsalternativ. Svar från alla respondenter redovisas i diagrammet (119 respondenter).

För att ytterligare förstå utvecklingsbehovet hos skolambassadörerna ombads respondenterna att fritt beskriva vad de behöver för att kunna utveckla sin roll. Svaren (72 fritextsvar) har kunnat kategoriseras i olika teman och presenteras här nedan i fallande ordning efter hur vanliga dessa svar var.

- Tid i tjänsten avsatt till uppdraget (29 av 72 svar)
- Ett tydligt mandat och från skolledningen och huvudman (22 av 72 svar)
- Mer utbildning, både för egen del och för kollegor (14 av 72 svar)
- Fler utbildade ambassadörer på skolan eller i kommunen att samarbeta med (9 av 72 svar)

De flesta av behoven kopplas direkt till respondentens egen skolledning. Tid i tjänsten är något som uttrycks genomgående som antingen en framgångsfaktor eller en utmaning. Önskemålet om ytterligare tid för att genomföra uppdraget hänger nära ihop med respondenternas önskemål om ett tydligt mandat och att frågan prioriteras från skolledning och huvudman. En del respondenter anser att utbildningsanordnarna borde ha som antagningskrav att skolledningen ger utrymme i tjänsten för detta uppdrag. Andra önskar att skolledning och förvaltningschefer får mer information både före ansökan till utbildningen och efter utbildningen i form av kontinuerlig stöttning och uppdatering, i syfte att öka förståelsen för rollen som skolambassadör och de möjligheter den erbjuder.

”Det hade varit bra att skolans ledning och kommunens förvaltningschef var mer informerade och också tvingades tänka igenom vad det krävs och behövs för att ha en skolambassadör. Så att man får tid och möjlighet från högre ort - och att de är medvetna.”

”Det skulle hjälpa mig om det kom en feedback till skolledningen från er gällande det arbete jag gör som skolambassadör. Skolan har många frågor som de ska arbeta med och emellanåt upplever jag att intresset för EU inte alltid är så stort. Er feedback legitimerar min och er ambition.”

När det gäller mer utbildning formuleras behoven också som specifika önskemål till UHR som arrangerar av skolambassadörsutbildningen. Respondenterna önskar en uppföljande utbildning tillsammans med andra skolambassadörer men några föreslår också en fördjupad del för dem som eventuellt vill vidareutbilda sig och att denna del kan vara kopplad till mer krav. En del skulle vilja få ta med sig skolledning och en kollega som undervisar i andra ämnen för att skapa ytterligare utvecklingsmöjligheter.

Många efterfrågar också fler utbildade skolambassadörer, antingen på den egna skolan eller i kommunen. De känner sig ensamma i rollen och skulle behöva en kollega att arbeta med. Ett annat perspektiv som lyfts fram i samband med fortsatta satsningar på skolambassadörer är också att säkerställa kvalitet för uppdraget och inte främst kvantitet. En del är oroliga över hur de ska klara av rollen om de inte kan erbjudas kontinuerlig kompetensutveckling i form av exempelvis nätverksseminarier.

”Det är viktigt att satsningen underhålls så att vi får kontinuerlig kompetensutveckling och att det inte bara skapas fler och fler ambassadörer. Det kan hämma utrymmet för att bibehålla kvalitetsnivån.”

Avslutande diskussion och reflektioner

Syftet med utvärderingen var att ge svar på följande övergripande frågeställningar:

- I vilka ämnen och skolformer undervisar de lärare som har utbildats till skolambassadör och hur ser den geografiska spridningen och balansen mellan stad och landsbygd ut?
- I vilken utsträckning uppfattar deltagande lärare att utbildningsinsatsen och skolambassadörsrollen bidrar till stärkt EU-undervisning?
- Hur kan utbildningsinsatsen utvecklas för att ytterligare främja stärkt EU-undervisning?

Utvärderingen visar positiva effekter på EU-undervisningen i skolor med lärare som utbildats till skolambassadörer. Samtidigt visar utvärderingen att det finns utrymme för förbättring för att skolambassadörerna ska kunna utöva sin roll på skolan och därmed i högre grad bidra till ökad kompetens om EU hos kollegor. Nedan följer reflektioner kring resultat, framgångsfaktorer och utvecklingsmöjligheter.

EU-undervisningen stärks främst i den egna undervisningen

Målsättningen med utbildningen är enligt formuleringar i regleringsbrevet att bidra till stärkt EU-undervisning. I utvärderingen undersöks om lärarna upplever att EU-undervisning har förändrats till det bättre. Resultaten visar att nästan alla skolambassadörer upplever att deras egen undervisningen stärkts och att det främst handlar om att de förändrat innehållet i undervisningen om EU. Skolambassadörernas egen kompetensutveckling verkar vara avgörande för att stärka EU-undervisningen i det egna klassrummet. Deltagarna anser också att det mest användbara från utbildningen är den EU-kunskap som de rustas med.

Att undervisningen stärks genom ett förändrat innehåll i EU-undervisningen är mycket positivt. I betänkandet "EU på hemmaplan" konstateras att undervisningen i grundskolan och gymnasieskolan sällan förmedlar kunskap om EU-nivåns betydelse för demokratins förutsättningar och individens inflytandemöjligheter. Skolan behöver på ett tydligare sätt förmedla hur beslut som fattas på EU-nivå är sammanlänkande med beslut som fattas på lokal, regional och nationell nivå samt i större utsträckning väcka intresse i sakfrågor istället för att fokusera på lexikaliska kunskaper som exempelvis handlar om antal medlemsländer och institutioner. I intervjuer och fritextsvar från enkäter framkommer att det är den här typen av förändring som sker när lärarens kunskaper i frågan ökar.

Ambitionen med utbildningen "Skolambassadör för EU" är också att deltagarna ska föra vidare sin kunskap till lärarkollegor. Här visar utvärderingen att mer finns att göra. Det framträder tydligt att skolambassadörerna i hög grad saknar ett strukturellt stöd i form av tid, definierad roll och utrymme för samarbete med lärarkollegor. Det blir därmed påtagligt att skolambassadörernas driv och engagemang för frågorna måste kompletteras med stöd från skolläda för att de i större utsträckning ska kunna arbeta med exempelvis kollegialt lärande för att sprida kunskaper och erfarenheter till kollegor. Det är intressant att notera att dessa resultat även framkom i den utvärdering som gjordes 2012. Då hade de tydligare skrivningarna om EU nyss förts in i skolans styrdokument, i och med reformen 2011. Sedan dess har EU och dess roll och betydelse allt mer aktualiserats i media i och med stora händelser som ökade flyktingströmningar och Brexit. Trots det upplevs EU fortfarande till stor del vara något man undervisar om utifrån intresse.

Utbildningsinsatserna gynnar elever på högskoleförberedande program

Tidigare studier visar att elever som går yrkesprogram inom gymnasieskolan i mindre utsträckning får ta del av kunskaper om EU-samarbetet och dess betydelse för det svenska demokratiska systemet via skolundervisningen än elever på högskoleförberedande program. Betänkandet EU på hemmaplan underströk det problematiska i detta och föreslog en ökad satsning på att kompetensutveckla lärare som i huvudsak undervisar på yrkesförberedande program.

Kartläggningen i denna utvärdering visar också att utbildningen till skolambassadör främst attraherar lärare som undervisar på högskoleförberedande program. Det är även främst lärare i samhällskunskap och andra samhällsorienterade ämnen som utbildar sig till skolambassadör för EU. Detta riskerar att bidra till ytterligare skillnader i EU-undervisningen mellan elever på yrkesförberedande program och elever på högskoleförberedande program. Samtidigt är det många elever på yrkesförberedande program som i sitt yrkesliv konkret kommer att beröras av EU:s regelverk och i mycket hög grad kan ha användning av dessa kunskaper.

Även om samhällskunskapslärare har en särställning i att undervisa om EU har alla lärare ett ansvar att bidra till skolans demokratiuppdrag. Med anledning av att andra ämneslärare och lärare på yrkesförberedande program i lägre grad söker sig till skolambassadörsutbildningen finns det anledning till att ifrågasätta om EU-nivån är tillräckligt tydligt kopplad till demokratiuppdraget i skolans styrdokument. Det kräver ett eget intresse och viss kunskapsnivå i ämnet (vilket de som söker sig till utbildningen har) för att se EU-nivån som en av Sveriges fyra beslutsnivåer och förstå hur de är sammanlänkade. I intervjuer med skolambassadörer framkommer till exempel att lärares personliga åsikter gör att de undviker att undervisa om EU och inte är intresserade av att delta i ett kollegialt lärande i frågan.

För att öka söktrycket till utbildningen, och för att attrahera fler lärare som undervisar i andra ämnen än samhällskunskap, skulle utbildningsarrangörerna i större utsträckning kunna påvisa kopplingen mellan EU-undervisning och skolans demokratiuppdrag. Stärkt EU-undervisning som är regeringens målsättning med utbildningen kan även uttryckas som stärkt demokratiundervisning.

Geografisk spridning och möjligheter till nära samarbete

Målsättningen att på sikt ha en utbildad skolambassadör i varje kommun, och fler i större kommuner, är viktig ur ett likvärdighetsperspektiv.²² Det kan dock diskuteras vilken prioritet denna målsättning ska ha. De skolambassadörer som är utbildade efterfrågar i hög utsträckning fler utbildade skolambassadörer på antingen samma skola eller på en annan skola i kommunen för att kunna samarbeta och bidra ytterligare till skolutveckling och förändring i EU-undervisningen. På grund av att utbildade skolambassadörer ofta känt sig ensamma i sin roll, har de uppmuntrat kollegor att också söka sig till utbildningen. Detta fenomen, det vill säga skolambassadörers önskemål om fler utbildade skolambassadörer i närområdet, och utbildningsanordnarnas ambition att främja spridning, har lett till att de drygt 250 yrkesverksamma lärare som utbildats till skolambassadörer mellan åren 2010 och 2018 kommer från 111 av Sveriges 290 kommuner. Utvärderingen visar också att ett skäl till att utbildade skolambassadörer lämnar sitt uppdrag, är att de har känt sig för ensamma för att kunna åstadkomma någon förändring. Därför kan det vara mer effektivt och hållbart att utbilda fler skolambassadörer från samma kommun eller till och med från samma skola.

Att vikt läggs vid att det ska finnas minst en utbildad skolambassadör i alla kommuner betyder också att det finns en politisk ambition om att den som utbildats ska samarbeta med skolhuvudmannen och andra skolor i kommunen. Även andra kunskapsförmedlare som folkvalda, tjänstemän och journalister är viktiga instrument för att långsiktigt säkerställa goda förutsättningar för ett brett samhälleligt deltagande. Tillsammans kan de bidra till olika former av kunskapshöjande åtgärder i samhället. Här visar utvärderingen att endast en av tre skolambassadörer har möjlighet att inom sitt uppdrag initiera och bibehålla dessa kontakter. En av fyra samarbetar inte med någon utanför sin egen skola. För att ta tillvara på denna utvecklingspotential krävs antagligen riktade kommunikationsinsatser till skolhuvudmän och inslag i utbildningen som fokuserar på detta.

22. I regeringens uppdrag till UHR framkommer att en geografisk spridning ska främjas. I betänkandet "EU på hemmaplan" uttrycks en målsättning om minst en skolambassadör i varje kommun.

Utvecklingspotential för utbildningen och skolambassadörsrollen

Utvärderingen visar att deltagarna, även efter ett antal år, fortfarande är nöjda med den utbildningen de har deltagit i. Det finns heller inte någon efterfrågan på en förändrad utbildning innehållsmässigt hos dem som deltagit.

Däremot framkommer det att det finns en efterfrågan på mer utbildning. Dels vill utbildade skolambassadörer få möjlighet till uppdatering och utbyte av goda exempel under det som kallas nätverksseminarium och som de flesta år har anordnats under två dagar i Stockholm på hösten. Dels efterfrågar skolambassadörer utbildning som deras kollegor kan få ta del av.

Det kollegiala lärandet har hittills inte haft en uttalad roll i utbildningen. En förväntan om att skolambassadörer och skolledare på deltagande skolor ska initiera ett kollegialt lärande i EU-undervisningen har heller inte varit specifikt uttalat. Utvärderingen visar att skolambassadörer i högre grad önskar arbeta med att hjälpa kollegor att integrera EU i undervisningen men inte har tillräckligt med stöd från skolledare. De brottas också med kollegors tidsbrist och ointresse i frågan. Här finns utrymme för UHR att, tillsammans med övriga aktörer som ansvarar för utbildningen, utveckla insatserna. Skolambassadörer behöver verktyg för att kunna väcka kollegors intresse och få dem att också känna ansvar för att bidra till EU-undervisningen. Att fortsätta utbilda de skolledare som även har skolambassadörer visar sig vara av yttersta vikt. Här kan med fördel former för kollegialt lärande inom ämnet ingå. Vidare bör det diskuteras om samarbete kan ske inom rektorsutbildningen, som är en statligt reglerad befattningsutbildning för rektorer och förskolechefer.

För att öka det generella intresset för utbildningen och förståelsen för rollen, finns det anledning att se över beskrivningen av utbildningen och dess syftes- och målformuleringar, både i marknadsföringen och under själva utbildningen. Med större fokus på EU-undervisningens koppling till skolans läroplan och särskilt till skolans demokratiuppdrag kan uppdraget bli en mer integrerad del av skolans verksamhet.

Vidare bör även formuleringen ”stärkt EU-undervisning” förtydligas. Inspiration kan tas från rådsrekommendationerna om att främja gemensamma värden, inkluderande utbildning och en europeisk dimension i undervisningen.²³ I den rekommenderas att en europeisk dimension i utbildningen ska främjas genom att uppmuntra, inte bara en förståelse för EU:s ursprung, värden och funktion, utan också en förståelse för det europeiska sammanhanget och det gemensamma arvet, gemensamma värden samt en medvetenhet om unionens och dess medlemsstaters gemenskap och mångfald vad gäller samhälle, kultur och historia. Denna förståelse uppmuntras också att inhämta genom deltagande i e-Twinning-nätverket, gränsöverskridande utbyten och transnationella projekt.

Slutligen bör UHR tillsammans med övriga aktörer som ansvarar för utbildningen överväga justeringar i rekryteringsförfarandet. Detta för att

23. Rådets rekommendation om att främja gemensamma värden, inkluderande utbildning och en europeisk dimension i undervisningen, 22 maj 2018.

kunna bidra till en ökad geografisk spridning och ökad spridning av lärarprofiler (undervisningsämne och skolform). Information om utbildningen, inför att nya lärare till utbildningen ska rekryteras, kan möjligtvis spridas direkt till skolhuvudmannen och tydliggöra EU-undervisningens koppling till skolans läroplan och demokratiuppdrag. Kanske bör det inte vara den enskilda läraren, med stöd av skolledning, som ansöker till utbildningen, utan en skolhuvudman eller skola. Detta skulle även kunna bidra till att förstärka samarbetet med andra kunskapsförmedlare, särskilt på lokal nivå, som folkvalda och tjänstemän. Ett stärkt samarbete förhindrar även att det blir en kompetensutveckling endast för individen, utan att det i högre utsträckning bidrar till att på hemmaplan förbättra insyn, delaktighet och inflytande i de beslut som fattas på EU-nivå.

Referenslista

SOU 2016:10, SOU. (2016). *EU på hemmaplan, Betänkande av Utredningen om delaktighet i EU.*

2018/C 195/01. (2018). *Rådets rekommendation om att främja gemensamma värden, inkluderande utbildning och en europeisk dimension i undervisningen.*

Ernst & Young. (2012). *Utvärdering Partnerskap mellan Sveriges regering, EU-kommissionen och Europaparlamentet.*

EU-upplysningen. (2011). *Din guide till EU-undervisning.*

Hylén, J. (2010). *Utvärdering av Lär mer om EU 2009 och 2010. Metamatrix.*

Hylén, J. (2012). *Utvärdering av skolambassadörer för EU, Slutrapport.*

Regeringskansliet. (den 26 september 2017). Hämtat från Satsningar för stärkt kunskap: <https://www.regeringen.se/artiklar/2017/09/satsningar-for-starkt-kunskap>

Skolinspektionen. (2010). *Framgång i undervisningen.*

Skolverket. (2007). *EU-undervisning i gymnasieskolan, Rapport 308.*

Skolverket. (2015). *Skolreformer i praktiken, Rapport 418.*

Skolverket. (den 20 mars 2019). *Kollegialt lärande – individutveckling eller skolutveckling?* Hämtat från <https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/forskning/kollegialt-larande---individutveckling-eller-skolutveckling>

Bilaga 1:

Enkätfrågor till skolambassadörer

Del 1: Generella frågor om dig, din roll som lärare och din skola

Är du...

- Man
- Kvinna
- Annat alternativ
- Vill ej uppge

Hur många år har du varit verksam som lärare?

- 1–5 år
- 6–10 år
- 11–15 år
- 16–20 år
- 21–25 år
- Mer än 25 år

Undervisar du på... (möjligt att välja fler svarsalternativ)

- Högstadiet
- Gymnasiet, studieförberedande program
- Gymnasiet, yrkesförberedande program
- Kommunal vuxenutbildning
- Folkhögskola
- Annat

Är skolan du undervisar på...

- Kommunal
- Fristående
- Annat alternativ

I vilka ämnen undervisar du? (möjligt att välja fler svarsalternativ)

- Biologi
- Engelska
- Estetiska ämnen
- Fysik
- Företagsekonomi
- Geografi

- Historia
- Idrott och hälsa
- Kemi
- Matematik
- Moderna språk
- Religionskunskap
- Samhällskunskap
- Svenska eller svenska som andraspråk
- Teknik
- Yrkesämne, ange vilket:
- Annat ämne, ange vilket:

Hur skulle du beskriva kommunen som din skola ligger i?

- I en storstad (minst 200 000 invånare) eller storstadsnära kommun
- I en större stad (minst 50 000 invånare) eller kommun med pendlingsavstånd till större stad
- Mindre stad/tätort (minst 15 000)
- Landsbygdskommun (mindre än 15 000 invånare)

Definierar du dig som en...

- Aktiv skolambassadör
- Ej aktiv skolambassadör

Beskriv gärna anledningarna till att du inte är aktiv som skolambassadör. Har du tidigare varit aktiv i din roll?

Finns det fler utbildade skolambassadörer på din skola?

- Ja
- Nej
- Vet ej

Har någon i skolledningen på din skola deltagit i skolambassadörsutbildningen?

- Ja
- Nej
- Vet ej

Är din skola även en ambassadörsskola certifierad av Europaparlamentet?

- Ja
- Nej
- På väg att bli
- Vet ej

Del 2: Resultat och effekter som följd av att du utbildats till skolambassadör för EU

Vilket år gick du utbildningen till skolambassadör för EU?

- 2010
- 2011
- 2012
- 2013
- 2014
- 2015
- 2016
- 2017
- 2018
- Minns inte vilket år

Varför ville du bli skolambassadör för EU? Rangordna dina tre främsta skäl till varför du ansökte om att gå utbildningen till skolambassadör för EU.

- Intresse/engagemang för EU
- Saknade kunskaper om EU
- Intresse för internationalisering
- Intresse för skolutveckling
- Ville integrera frågor som avgörs på EU-nivå mer i mitt undervisningsämne
- Ville kunna förmedla till eleverna hur de som EU-medborgare kan påverka politiken
- För att öka måluppfyllelsen i läroplanen/kursplanen gällande undervisning om EU
- Skolledningens intresse att stärka skolans arbete om EU
- Uppmuntran från kollega om att bli skolambassadör för EU
- Viktigt på grund av skolans profil
- Möjlighet till löneutveckling
- Intresserad av att ha en annan roll på skolan
- Eftersom min skola är en certifierad EU-ambassadörsskola
- Annat

Utveckla gärna dina skäl/motiv till att ansöka om att gå utbildningen och bli skolambassadör för EU:

Anser du att du har förändrat din undervisning om EU till det bättre sedan du blev skolambassadör?

- Ja, i mycket hög grad
- Ja, i ganska hög grad
- Ja, lite
- Nej
- Vet inte

Viket är det främsta skälet till att du inte har förändrat din undervisning om EU?

- EU ingår inte i mitt undervisningsämne
- EU-undervisning är inte prioriterade enligt kursplan
- Saknar kunskap om hur jag ska förändra
- Känner inget behov av att förändra undervisningen
- Har inte haft tid
- Annat, beskriv gärna:

Vilka förändringar i undervisningen om EU har du gjort?

- Har utökat antal timmar med undervisning om EU
- Har förändrat innehållet i undervisningen om EU
- Har förändrat val av läromedel i min undervisning om EU
- Har förändrat val av pedagogiska metoder i min undervisning om EU
- Annat, beskriv gärna:

Anser du att EU-undervisningen på skolan, utöver din egen undervisning, har förändrats till det bättre sedan du blev skolambassadör?

- Ja, i mycket hög grad
- Ja, i ganska hög grad
- Ja, lite
- Nej
- Vet inte

Vad har du gjort i din roll som skolambassadör som lett till den framgången? (möjligt att välja fler svarsalternativ)

- Har bidragit till att lärare har bättre kunskap om EU
- Har bidragit till att lärare har bättre kunskap om läromedel/kunskapskällor att använda i undervisningen
- Har bidragit till att EU har integrerats i undervisningen i flera ämnen
- Har bidragit till att skolan arrangerar andra aktiviteter på skolan med koppling till EU
- Har bidragit till att elever själva driver EU-frågor/aktiviteter på skolan
- Har bidragit till att skolan har fler utbytesprojekt
- Har bidragit till att skolan har samarbete med externa aktörer
- Annat, beskriv gärna:

Beskriv gärna vad du tror är anledningen till att EU-undervisningen på skolan inte har förbättrats:

Ser du några effekter/resultat hos eleverna sedan du blev skolambassadör (såväl positiva som negativa)? Beskriv gärna:

Hur beskrivs bäst ditt samarbete med kollegor i din roll som skolambassadör? (möjligt att välja flera svarsalternativ)

- Jag informerar om aktuella frågor som avgörs på EU-nivå, ger förslag på undervisningsmetoder, aktiviteter, utlysningar m.m.
- Vi diskuterar aktuella frågor som avgörs på EU-nivå, ger förslag på undervisningsmetoder, aktiviteter, utlysningar m.m.
- Vi har hittat former för ett gemensamt och reflekterande lärande om frågor som avgörs på EU-nivå, ger förslag på undervisningsmetoder, aktiviteter, utlysningar m.m.
- Inget av ovanstående. Beskriv gärna:

Beskriv gärna era former för gemensamt lärande:

Anser du att dina kollegors intresse för EU har förändrats sedan du blev skolambassadör?

- Ja, det är mycket större
- Ja, det är lite större
- Nej, det är ingen skillnad
- Ja, det är mindre
- Vet inte

Anser du att skolledningens intresse för EU har förändrats sedan du blev skolambassadör?

- Ja, det är mycket större
- Ja, det är lite större
- Nej, det är ingen skillnad
- Ja, det är mindre
- Vet inte

Anser du att elevernas intresse för EU har förändrats sedan du blev skolambassadör?

- Ja, det är mycket större
- Ja, det är lite större
- Nej, det är ingen skillnad
- Ja, det är mindre
- Vet inte

Samarbetar du i din roll som skolambassadör med aktörer i lokalsamhället? (möjligt att välja flera svarsalternativ)

- Nej
- Ja, med kommunens utbildningsförvaltning
- Ja, med kommunen/regionens EU-samordnare eller motsvarande
- Ja, med Europa Direkt-kontor
- Ja, med ideella organisationer
- Ja, med andra skolor
- Ja, med kommunens/regionens Brysselkontor
- Ja, med näringslivet
- Ja, med andra:

Vad är syftet med samarbetet och går det att beskriva några resultat/effekter?

Har din skola ansökt om finansiering genom UHR:s övriga programverksamhet?

- Nej
- Vet inte
- Ja, men vet inte genom vilka program
- Ja, genom Atlas
- Ja, genom Erasmus+
- Ja, genom Nordplus
- Ja, genom annat program:

Beskriv kortfattat målbilden i den handlingsplan/aktivitetsplan du upprättade i samband med skolambassadörsutbildningen (vad ville ni uppnå?):

Vilka moment på utbildningen har varit mest användbara i din roll som skolambassadör? (max 3 svar)

- Projektledning
- EU-kunskap
- Pedagogisk kunskap
- Kunskap om hur ansöka om projektmedel (t.ex. Erasmus+)
- Arbetet med handlingsplanen/aktivitetsplanen
- Studiebesöken
- Möten med EU-tjänstemän/politiker
- Nätverk som bildats under eller efter utbildningen
- Annat, beskriv gärna:

Har du i efterhand saknat några moment på skolambassadörsutbildningen?

- Ja
- Nej
- Vet inte

Beskriv kortfattat de moment du saknat och varför:

Hur skulle utbildningen behöva förändras för att förbereda och/eller bistå dig bättre i skolambassadörsrollen? (max 3 svar)

- Fler utbildningsdagar
- En uppföljande utbildning några år senare
- Återkommande kortare kompetensutvecklingsinsatser
- Regionala utbildningsseminarier
- Utbildningsinsatser via webben
- Någon typ av prestationskrav för att höja statusen
- Formaliserad redovisning/uppföljning av handlingsplanen
- Utbildningen behöver inte förändras
- Annat, beskriv gärna:

Vad anser du bör ingå i rollen som skolambassadör för EU? Här undrar vi vad du tycker bör ingå i rollen, vilket kan skilja sig från vad du idag har för mandat, möjligheter eller tid att faktiskt göra. (Möjligt att välja flera svarsalternativ)

- Ta fram en handlingsplan/aktivitetsplan (i samverkan med kollegor och rektor)
- Inspirera/engagera kollegor i genomförandet av handlingsplanen
- Vara uppdaterad i frågor som avgörs på EU-nivå
- Kunskap om hur man anpassar EU-undervisning till olika målgrupper
- Känna till undervisningsmaterial och källor för datainhämtning
- Stödja kollegor i integrering av EU i undervisningen
- Samverka med studie- och yrkesvägledare i syfte att säkerställa att relevant EU-information når elever
- Arrangera EU-aktiviteter för hela skolan
- Bidra till att skapa hållbara strukturer för integrering av EU i undervisning
- Ha kontakt med externa aktörer angående frågor som rör EU-samarbetet
- Ansöka om finansiering för kompetens/verksamhetsutveckling och utbyten genom UHR:s övriga programverksamhet
- Engagera elever i att själva driva frågor som rör EU-samarbetet och att arrangera EU-relaterade aktiviteter
- Stödja skolhuvudmän i att driva frågor som rör EU-samarbetet
- Annat:

Hur mycket av detta ingår i din roll idag? (Möjligt att välja flera svarsalternativ)

- Ta fram en handlingsplan/aktivitetsplan (i samverkan med kollegor och rektor)
- Inspirera/engagera kollegor i genomförandet av handlingsplanen
- Vara uppdaterad i frågor som avgörs på EU-nivå
- Kunskap om hur man anpassar EU-undervisning till olika målgrupper
- Känna till undervisningsmaterial och källor för datainhämtning
- Stödja kollegor i integrering av EU i undervisningen
- Samverka med studie- och yrkesvägledare i syfte att säkerställa att relevant EU-information når elever
- Arrangera EU-aktiviteter för hela skolan
- Bidra till att skapa hållbara strukturer för integrering av EU i undervisning
- Ha kontakt med externa aktörer angående frågor som rör EU-samarbetet
- Ansöka om finansiering för kompetens/verksamhetsutveckling och utbyten genom UHR:s övriga programverksamhet
- Engagera elever i att själva driva frågor som rör EU-samarbetet och att arrangera EU-relaterade aktiviteter
- Stödja skolhuvudmän i att driva frågor som rör EU-samarbetet
- Annat:

Hur många timmar i genomsnitt lägger du på skolambassadörsrollen per månad?

- 0
- 1–2
- 3–5
- 6–10
- 11–20
- 21–30
- 31–40
- 41–50
- Mer

Har du fått avsatt tid i din tjänst för din roll som skolambassadör för EU på skolan?

- Ja
- Nej
- Hade tidigare men inte nu längre

Om ja, hur mycket tid (i procent)?

- 1-5%
- 6-10%
- 11-20%
- 21-30%
- 31-40%
- 41-50%
- Annat:

Vilka förutsättningar ger skolledningen dig i din roll som skolambassadör? (Möjligt att välja flera svarsalternativ)

- Skolledningen stödjer mitt arbete som skolambassadör
- Skolledningen skapar strukturer för att jag ska kunna informera kollegor om EU och om frågor som avgörs på EU-nivå
- Skolledningen skapar strukturer för samverkan med kollegor om EU och om frågor som avgörs på EU-nivå
- Skolledningen ger inget stöd till mitt arbete som skolambassadör
- Skolledningen motarbetar mig i min roll som skolambassadör
- Annat:

Samarbetar du med andra skolambassadörer? (Möjligt att välja flera svarsalternativ)

- Ja, på min skola
- Ja, lokalt/regionalt
- Ja, från andra delar av Sverige
- Nej
- Annat:

Berätta gärna mer om ert samarbete:

Hur håller du dig uppdaterad i din roll som skolambassadör? (Möjligt att välja flera svarsalternativ)

- Genom deltagande på det årliga nätverksmötet för skolambassadörer
- Genom UHR:s nyhetsbrev om internationellt samarbete och utbyte
- Genom EU-kommissionens nyhetsbrev
- Genom att delta på seminarier på Europahuset
- Genom nätverk och kontakter
- Genom ytterligare kompetensutvecklingsinsatser
- Genom media
- Annat, beskriv gärna

Beskriv gärna hur du skulle vilja att din roll som skolambassadör utvecklas? Vilket ytterligare stöd behöver du eller din skola för att kunna göra detta?

Bilaga 2:

Samtals-/intervjuguide skolambassadörer

Intervjun fokuserar på före, under och efter utbildningen. Följande frågeställningar berörs under samtalet.

Före utbildningen

- Hur såg undervisningen om EU ut innan du gick skolambassadörsutbildningen?
- Hur fick ni vetskap om skolambassadörsutbildningen?
- Varifrån kom initiativet att delta?
- Vilka var drivkrafterna till att gå utbildningen?
- Varför du? (ditt initiativ eller diskussion i lärarkollegiet eller med skolledningen?)
- Vad ville du/ni förändra?
- Har skrivningar i läroplan/kursplan någon roll för beslutet?

Under utbildningen

- Förberedde du deltagandet med skolledare eller kollegor? Gjordes något förarbete?

Efter utbildningen (planeringsfas)

- Vad hände efter utbildningen?
- Gav utbildningen tillräcklig kunskap/kompetens/engagemang för att ta tag i vardagsproblematiken?
- Vad var det främsta du fick med dig från utbildningen i Bryssel/Stockholm?
- Hur bemöttes du av kollegor och skolledning när du kom hem (intresse, passivitet eller motstånd?)
- Vad planerade du/ni för aktiviteter efter utbildningen? Var detta till följd av utbildningen?
 - Organisatorisk i lärarlaget?
 - I relation till skolledningen
 - Andra delar av skolan
 - Involverades eleverna?
 - Vad hände schemamässigt?
 - Reviderades kursinnehållet
 - Inköp av läromedel
- Funderade ni i lärarlaget hur internationaliseringsfrågor och EU-frågor kunde inympas i "mindre logiska ämnesval"? Som matematik eller idrott? Är det önskvärt?

Efter 2 (genomförandefas)

- Berätta om eventuell förändringsprocess på skolan?
- Vad fokuserar du på i din roll som skolambassadör?
- Hur tycker du att det fungerar på din skola? Vilka förutsättningar finns?
- Vad skulle kunna göras bättre?
- Vem tycker du bör delta på utbildningen? Är det relevant att alla ämneslärare kan gå?
- Har du förändrat din undervisning om EU? Hur då?
- Vad tycker du det primära syftet med EU-undervisning är?
- Gör man det till en politisk fråga? Kritisk reflektion?
- Hur kan man/bör man sprida dina kunskaper i lärarkollegiet? Hur gör du? Hur skulle du vilja samarbeta med övriga lärare? Vad behöver du/ni för detta?
- Finns det något ämne man inte kan undervisa om EU i?
- Skolledningens roll, hur avgörande är den för din roll? Stöd, på vilket sätt?
- Ingår det i skolambassadörens uppgift att samverka med aktörer i lokalsamhället? Med vilka? Med vilka mål? Elever i fokus eller ditt eget nätverkande?

Reflektioner på utbildningen

- Hur ser du på utbildningen idag?
- Finns förbättringsbehov?
- Är du intresserad av en uppföljande utbildning? Vad skulle en sådan kunna innehålla?
- Vad lägger ni i begreppet internationalisering? Lärares förhållningssätt till begreppet?
- Ser du EU-frågor som del av en internationaliserings- eller globaliseringsdiskussion eller är det en del av en svensk diskurs?
- Hade det varit enklare om det var "tvång" att minst två personer från varje skola gick utbildningen samtidigt?
- Skulle du rekommendera utbildningen till andra?
- Bör man ha varit lärare ett tag för att kunna ta till sig utbildningen, eller lämpar den sig lika väl för nya lärare?

Bilaga 3:

Enkätfrågor till skolledare

Generella frågor om dig och din skola

Är du...?

- Man
- Kvinna
- Annat alternativ
- Vill ej uppge

Är du skolledare på...? (möjligt att välja fler svarsalternativ)

- Högstadiet
- Gymnasiet, studieförberedande program
- Gymnasiet, yrkesförberedande program
- Kommunal vuxenutbildning
- Folkhögskola
- Annat

Är skolan...?

- Kommunal
- Fristående
- Annat alternativ

Hur skulle du beskriva kommunen din skola ligger i?

- En storstad (minst 200 000 invånare) eller storstadsnära kommun
- en större stad (minst 50 000 invånare) eller kommun med pendlingsavstånd till större stad
- Mindre stad/tätort (minst 15 000)
- Landsbygdskommun (mindre än 15 000 invånare)

Frågor om den utbildning för skolledare som du gick i Bryssel i samband med att en av lärarna på din skola deltog i utbildningen "Skolambassadör för EU"

Har utbildningen bidragit till att stärka din ambition att ge elever ett internationellt perspektiv och kunskaper om EU?

- Ja, i stor utsträckning
- Ja, i mindre utsträckning
- Nej
- Vet inte

Har utbildningen bidragit med verktyg/idéer för att strategiskt planera skolans arbete för att ge eleverna ett internationellt perspektiv och kunskaper om EU i enlighet med läroplanen?

- Ja, i stor utsträckning
- Ja, i mindre utsträckning
- Nej
- Vet inte

Här har du möjlighet att utveckla dina svar på vad utbildningen bidragit till eller inte bidragit till:

Frågor om förutsättningar från huvudmannen

Ger huvudmannen dig tillräckligt goda förutsättningar för att din verksamhet ska kunna uppfylla kraven på att ge elever internationellt perspektiv och EU-kunskap enligt läroplanen?

- Ja
- Nej
- Vet inte

Om ja, berätta gärna vilka förutsättningar huvudmannen ger din verksamhet:

Om nej, berätta gärna vilka förutsättningar du skulle behöva från huvudmannen:

Frågor om rollen "skolambassadör för EU" på din skola

Vilket är enligt dig det viktigaste stödet du som skolledare ger din skolas skolambassadör för att hen ska få så goda förutsättningar som möjligt för uppdraget?

Vad hoppas du att rollen "skolambassadör för EU" ska bidra till på din skola?

Vilken är den huvudsakliga utmaningen ni på skolan står inför för att ta nästa steg i en utveckling av undervisningen om EU på hela skolan?

Vilket ytterligare stöd från UHR skulle du önska för din skolas arbete med "skolambassadör för EU"?

Utbildning, utbyte, utveckling – för alla som vill vidare

UHR är en statlig myndighet med flera uppdrag inom utbildningsområdet. Myndigheten finns i Stockholm och i Visby.

UHR:s fem huvudsakliga ansvarsområden:

- Information inför högskolestudier, ansvar för högskoleprovet, ta fram regelverk och samordna antagningen till högskolan.
- Utveckla och förvalta IT-system och e-tjänster åt utbildningssektorn.
- Förmedla internationella utbyten och kompetensutveckling för hela utbildningskedjan.
- Bedöma utländska utbildningar.
- Främjande uppgifter och analyser av frågor inom UHR:s ansvarsområde.